

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 43.

Onsdagen den 16 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga propositioner N:is 2 och 3, afseende förändrad organisation af landförsvaret, ätvensom i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner i dithörande ämnen.

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)*

Enligt den af Kammaren antagna föredragningsordningen, förekom nu till behandling § 40 i Utskottets under punkten 1 framlagda förslag till lag om härordningen; lydande denna § sålunda:

»1. Härens stammanskap antages genom frivilligt aftal och mot den aflöning, som kan blifva erforderlig.

2. För att blifva antagen till stamsoldat fordras att vara till krigstjänst duglig samt hafva fyllt 18 år men ännu icke inträdt i beväringens andra uppbad; börande företrädesvis antagas person, som är bosatt inom det regementes område, vid hvilket anställningen sökes.

3. Tjenstetiden för stamsoldat beräknas städse från den 1 November samt bestämmes vid första aftalet minst till 2 samt högst till 6-år och kan sedermera förlängas, hvarje gång med ett eller flera år; dock att ingen må i tjensten kvarstå längre än till den 1 November det år, under hvilket han bör ingå i landstormen.»

Ordet lemnades till

Herr Abr. Rundbäck, hvilken, jemte Herrar G. Høggström och A. Svensson i Lösen, uti en vid Utlåtandet fogad reservation yrkat afslag å såväl hela det ifrågavarande lagförslaget som ock öfriga i sammanhang dermed föreslagna lagar och grunder, och som nu anförde: Då jag, såsom synes af min vid Utlåtandet fogade reservation, icke kunnat biträda Särskilda Utskottets förslag, beder jag att nu muntligen få något närmare redogöra för skälen dertill. Bland dessa äro först och främst de starka betänkligheter jag hyser mot

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.

(Forts.)

det föreslagna nya härordningssystemet i afseende på den stam, som utgör grunden, hvarpå detta system hvilar, och hvilken grund jag anser vara alltför otillfredsställande för att en fast och varaktig härordning derpå skall kunna uppföras.

Den första af dessa betänkligheter rörer sjelfva *anskaffningen af stammen och möjligheten att hålla den uppe vid den bestämda numerären*. Att på drägliga vilkor från jordbruket och näringarna årligen draga en kontingent af 5,500 man är en kinkig uppgift under hvilka förhållanden som helst, enär vårt land alldeles icke förfogar öfver några öfverflödiga arbetskrafter. Staten måste här komma in på en svår konkurrens med de enskilde arbetsgifvarne, hvarvid desse otvifvelaktigt skola afgå med segern, i synnerhet under goda konjunkturer, emedan vår arbetarebefolkning hellre älskar lefva som fria arbetare ute i det fria samhället än under ett par år i militära skolkaserner underkasta sig militärtvång och krigsartiklar. Dessutom får jag erinra derom, att årskontingenten står i allt för ofördelaktigt förhållande till vår folkmängd. I Frankrike, England och Holland, der man värfrar folk, har det visat sig, att man icke kan värfrva flera än 60 å 70 man på 100,000 invånare. Enligt föreliggande förslag skulle man åter värfrva öfver 100 man på ett invånarantal af 100,000. Jag inberäknar då blott årskontingenten, men icke kapitulanterna, hvilka senare äfven skola årligen värfrvas till ett antal af flere tusen, och jag antager tillika, att folkmängdens ökning skall ske i enlighet med landtförsvarskomiténs beräkningar, ehuru det visat sig, att folkmängden i vårt land på senare åren minskats i stället för ökats. Jag anser således, att, om staten skulle vilja försöka att på drägliga vilkor anskaffa ett tillräckligt antal stammanskap, dessa försök efter all sannolikhet skola komma att misslyckas, särdeles under goda eller någorlunda goda konjunkturer.

Men då, säger man, hafva vi garantilagen. Det är mycket riktigt, och helt visst skola kommunerna inom kort få nöjet att öfvertaga anskaffningen af stammanskapet, om icke helt och hållet, så åtminstone till allra största delen. Ty då staten på våren skall skaffa folk till ett visst pris, men allmänheten vet, att kommunerna eller regementschefen på hösten för hvad pris som helst äro tvungne att skaffa folk, blir följden naturligtvis, att ingen fjeskar med att taga värfrning på våren, utan att alla vänta dermed till längre fram på året, då de kunna betinga sig bättre vilkor. Kommunerna komma då i samma konkurrens med arbetsgifvarne som jag nyss nämnde, och måste öfverbjuda dem, för att kunna få det manskap, som behöfves till stammens rekrytering. Men på detta sätt skola, såsom hvar och en nog inser, kostnaderna för stammen springa upp mycket hastigt. Häråf blir åter följden naturligtvis den, att arbetspris och dränglöner äfven skola springa upp i motsvarande grad, så att det blir svårt för näringarna och jordbruket att på drägliga vilkor erhålla behöfliga arbetskrafter, hvarigenom naturligtvis ett starkt missnöje måste uppstå i landet.

Nu är det visserligen sant, att man, hvad kommunerna beträffar, har en möjlighet att afväpna detta missnöje genom att höja statsanslaget eller statens utgift för manskapets aflöning, men dermed

minskar man i alla händelser icke kostnaderna. Ett bemödande i sådant syfte har Utskottet själf gjort, då det höjt stamsoldaternas aflöningsförmåner till ungefär 220 å 240 kronor årligen under skolåren och för rekapitulanter till 130 kronor årligen för en månads repetitionsöfningar. Endast detta gör, att stammens aflöning uppgår till närmare fem millioner. Men förr eller senare skall man tröttna vid att på detta sätt höja statsbidraget, emedan sådant både direkt och indirekt skall inverka menligt på andra intressen. Men då skall man, mine herrar, utan tvifvel söka att på annan väg komma ifrån svårigheterna och kostnaderna för stammens upprätthållande, och den utväg, man då för sådant ändamål tillgriper, blir helt säkert att nedsätta årskontingenten och stamtruppens styrka. Flere reservanter hafva föreslagit, att ordet *högst* skall sättas framför *5,500 man*, men jag anser för min del, att det alldeles icke är behöfligt, att detta ord inskjutes, emedan nödvändigheten nära nog måste framtvinga det ena försöket efter det andra att minska stammen för att komma ifrån de många svårigheterna, de dryga kostnaderna och det starka missnöjet. Flere inom Utskottet, som röstat för Kongl. Maj:ts förslag, hafva äfven medgifvit, att stora svårigheter finnes att hålla stammen uppe vid bestämd numerär; men de hafva tröstat sig med den förhoppning, att landet så småningom skall gå in på *lottnings*-systemet, så att man af det värnpligtiga manskapet skulle kunna löta ut så många, som erfordrades för att fylla stammen. För min del tviflar jag dock på, att landet för det priset skall vilja hålla stamstyrkan fulltalig. Jag måste följaktligen redan på grund af det nu sagda anse grunden, hvarpå det nya systemet hvilat, vara så osäker och vacklande, att jag icke kan annat än tro, att sjelfva den nya härordning, som derpå skall uppföras, också måste blifva i hög grad vacklande och osäker.

I afseende å stammens styrka har man vidare en annan befogad anmärkning att göra, som i synnerhet blifvit starkt framhållen af generalerne, nemligen att *fredsstyrkan* vore alldeles för liten, hvarföre de också påyrkat, att stammens fredsstyrka skulle höjas till minst 30,000 man och den till antalet fixerade årskontingenten från 5,500 till 6,600 man. Och då man ser, huru vanlottadt arméns hufvudvapen, eller fotfolket, är på stamsoldater, och då man tillika finner, att beväringmanskapet kommer att svälla ut betydligt mera än som beräknats, måste man otvunget medgifva, att generalerne haft de mest talande skäl för sitt yrkande att få stammens fredsstyrka förhöjd. Men hvilka talande skäl än kunna anföras för en sådan förhöjning, anser jag dem dock allesamman kullkastade af den enda invändningen att, då det sannolikt blir ytterst svårt, om icke omöjligt, att hålla årskontingenten uppe vid en numerär af 5,500 man, det aldrig är värdt att söka ytterligare förhöja detta antal, huru nödvändigt det än kan vara för att gifva den nya härordningen nödig fasthet.

Hvad *krigsstyrkan* åter angår, så framhålles det såsom en stor förtjenst hos den nya härordningen, att stammen vid inträffande krig kan svälla ut ända till 44,200 man, det vill säga till fulla 14,000 man mera än hvartill den för närvarande kan uppdrifvas. Men jag får

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

säga. att denna utsvällning synes mig vara mera en tillökning i nummerstyrka än i verklig styrka. Vi böra nemligen ihågkomma, mine herrar, att den nya stammen till ganska betydlig del består af mycket ungt manskap mellan 18 och 22 år, som således är yngre än den beväring, stammen är ämnad att stödja och leda; och att ynglingar vid den åldern hvarken hafva den kroppsliga mognad och styrka, som erfordras för att kunna uthärda ett fälttägs strapas och besvärligheter, ej heller den andliga mognad, som kräfves för att leda en beväring, som är äldre än de sjelfva, bör hvar och en lätteligen kunna inse. Jag har visserligen hört det påstående offentligt uttalas, att det icke vore någon fara för stammens ungdom; men för att visa, att mitt omdöme i detta fall eger stöd af andras vitsord, vill jag nämna, att landtförsvarskomitén i sitt betänkande yttrat sig sålunda: »Att den åsigten är temligen allmän bland våra militärer, att för närvarande vapenöfvas ett icke obetydligt antal beväring, hvilket icke eger för fältlivets besvärligheter tillräckliga kroppskrafter» Ett ännu starkare bevis för sanningen af mitt påstående har Medicinalstyrelsen afgifvit, i det nemligen styrelsen i sitt till Kongl. Maj:t ställda yttrande framhållit önskvärdheten af beväringsexercisens framflyttande till tjuguantra året, i anseende till den långsamare kroppsutvecklingen i vårt land; hvarpå styrelsen yttrar: »En jämförelse mellan en första och en andra årets beväringklass visar tillräckligt att kroppen vid denna ålder är stadd i stark utveckling. Säkerligen skulle en framflyttning af värnpligtsåldern till tjuguantra året föranleda en talrikare, mera uthållig och vapenför beväringstyrka, än hvad för närvarande är förhållandet.» Sådana uttalanden som jag här läst upp gälla dock ynglingar på tjuguförsta året, hvadan herrarne kunna finna, huru mycket mera de skola gälla för ynglingar under nittonde och tjugonde året. Och då nu landtförsvarskomitén beräknat, att de fem yngsta årsklasserna af stammanskapet utgöra 18,800 man, och man kan antaga, att det allra största antalet af dem äro sådana, som ännu icke fyllt sitt tjuguantra år, så bör en hvar finna, att den der utsvällningen verkligen är, som jag yttrade, att anse blott såsom en utsvällning i nummerstyrka och icke i verklig styrka. Jag måste således betrakta det såsom en stor brist, ja, såsom ett kardinalfel hos den nya stammen att den till så stor del är så ung och omogen och följaktligen icke kan anses såsom ett fast och pålitligt stamement för en mindre öfvad beväring. Men detta fel har åter sin grund i svårigheten att rekrytera. Ty om man icke hugger ungdomen innan den fastnat vid andra yrken, så skall man icke få folk. Således ser man, att den ena olägenheten här räcker den andra handen.

Men har jag nu detta att anmärka mot de yngre årsklasserna, så har jag åter mot *de äldre* att erinra, att de hvarken i afseende å skicklighet eller militärisk disciplin kunna anses motsvara de anspråk, man bör ställa på en duglig stamtrupp, och detta derför, att man icke nog sört för vidmakthållandet af deras kunskaper och färdigheter eller af deras militäriska anda och intresse genom repetitionsöfningar. Sedan de genomgått sin skola vid 18 eller 19 års ålder, skola de i tre år tillsammans med beväringen hafva repetitionsöfning-

gar under en månad årligen. Dessa repetitionsöfningar kunna således vara avslutade vid 22 års ålder, hvarefter stamsoldaten skall stå kvar i tjensten i tio års tid. En hvar bör väl dock kunna finna, att när de icke vidare stå i förbindelse med befäl, regemente eller militär-tjensten, skola ej blott deras kunskaper och skicklighet utan ock deras militära anda och disciplin småningom dunsta bort, hvadan icke heller dessa årsklasser kunna anses utgöra ett pålitligt stöd för beväringen. När dessa årsklasser vid mobilisering eller krigstillfälle kallas in, måste de tvärt om sjelfve i den då rådande brådskan genomgå en repetitionskurs, för att återkalla i minnet hvad de lärt och för att sätta sig in i reglementen, manövrer, exercis, vapnens handterande m. m., deri många förändringar kunna inträdt, sedan de för flera år sedan voro med. Utskottet har visserligen försökt att trösta oss med, att de äldre årsklasserna äro jemförliga med preussiska landtvärnet; men litet hvar bör lätt finna, huru haltande en sådan jemförelse är. Sedan den preussiske värnpligtige genomgått en militärisk kurs i två och ett halft eller tre år, qvarstår han i reserven i fyra år och har då två månaders repetitionsöfningar årligen. När han sedan inträder i landtvärnet, har han äfven allt emellanåt kortare repetitionsöfningar eller fältöfningar i 10 å 12 dagar, hvadan tydligt är, att de ena icke kunna jemföras med de andra. Slutligen får jag säga, att, när de äldre årsklasserna af den nya stammen skola inkallas vid mobilisering, blir det säkerligen mycket svårt att få reda på dem och samla dem, emedan de kunna vara spridda laudet rundt och kanske äfven utom landets gränser.

Hvad stammens *moraliska halt* beträffar, kan jag väl icke närmare gradera denna, men det vågar jag bestämdt påstå, att dessa unga värfvade soldater icke kunna uthärda jemförelse med den indelta soldaten, hvarför jag nu blott vill anföra det skäl, att anskaffningssättet är så olika. Den indelte soldaten tages af rust- och rotehållaren, i hvars intresse det ligger att erhålla en så bra och duglig karl som möjligt. Derfor väljes den indelte soldaten bladh den arbetande klassens bästa element, och i allmänhet känner rust- eller rotehållaren sin karl i förväg, så att han icke riskerar att få en äfventyrare eller mindre väl känd person. Men då man, enligt föreliggande förslag, skall årligen genom värfning skaffa 5,500 man, så får man minsann icke välja eller vara nogräknad, utan man får vara glad, om karlen blott kan stå provvet vid läkarebesigtning. Följaktligen är att befara, att i denna stam kommer att ingå ett ganska betydligt element med mindre goda seder och mindre goda anlag. De bästa elementen komma kanske helt och hållet att saknas, de goda antagligen att förekomma rätt sparsamt, och det är derföre som jag anser mig hafva fullt skäl att påstå, det den nya stammen icke kan blifva på långt när så god i moraliskt hänseende, som den vi nu hafva.

På grund af de anmärkningar jag nu framställt, måste jag således anse den föreslagna stammen vara allt annat än tillfredsställande. Och att jag icke är ensam om denna åsigt, derpå kan jag såsom bevis anföra ett yttrande, som icke en utan flera gånger faldes inom Särskilda Utskottet af en general, hvilken röstade för det Kongl.

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

förslaget. Han förklarade nemligen, att den grund, hvarpå den nya härordningen skulle byggas, vore enligt hans åsigt alldeles falsk, och att folket inom kort skulle blifva alldeles utledset vid den nya stammen, men, tillade han, så mycket fortare komma vi till det rena värnpligtssystemet, hvilket han ansåg vara det rättaste. En hårdare dom öfver denna stam af en bland den nya härordningens vänner kan man väl knappast tänka sig. Hvad åter angår den förhoppning, han uttalade, att denna härordning skall leda till ett rent värnpligtssystem, hafva vi hört densamma offentligt uttalas på annat ställe; och utan tvifvel har denna förhoppning mycket som talar för sig. Ty när man af de stora kostnaderna och de mångfaldiga obehagen blifvit grundligt utledsen på den nya stammen, kan man lätt blifva frestad att taga till *lottningen*, och då har man det rena värnpligtssystemet för den del af beväringen, som blifvit utlottad.

Sedan jag nu uttalat mina betänkligheter rörande stammen, skall jag be att få säga mina tankar om *tvenne nya indelningsverk*, som med den nya härordningen skulle komma att införas. Det ena af dessa är det som genom den s. k. garantilagen lägges på kommunerna, hvilka hädanefter skola ansvara för stammens anskaffande eller öfvertaga den skyldighet, som hittills ålegat rust- och rothällarne. Men det är likväl egendomligt att, oaktadt man klagat så mycket öfver ojämheterna i det gamla indelningsverket, man nu inför ett nytt, som komme att utöfva ett ännu ojämmare tryck. Ty det måste väl anses såsom en stor obillighet att anskaffandet af manskap skall bero af hufvudtalet eller folkmängden. Derigenom kommer ju barnet i vaggan, den fattige dagakarlen, ja till och med fattighjonet på fattighuset att blifva likstälde med millionären, excellensen och deras vederlikar i fråga om skyldigheten att hålla soldat; derigenom kommer vidare den fattiga kommunen, det obemedlade fiskeläget att hafva samma skyldighet som de rikaste kvarteren här i hufvudstaden eller i Göteborg med lika stor folkmängd; och derigenom komma slutligen de folkrikaste och tätast befolkade delarne af landet att hafva de minsta olägenheterna af detta anskaffningssätt, under det att de glesast bebyggda och folkfattigaste trakterna få vidkännas nästan alla olägenheterna deraf. Särskildt måste jag beklaga de norra orterna i landet, om det nemligen skulle förhålla sig så, som Grefve Lagerberg år 1878 yttrade i Första Kammaren, eller att norr om Dalelven ingen karl kan värivas, utan att man der måste köpa hvarje karl söderifrån. Detta yttrande må stå för hans räkning, men skulle det vara riktigt, så måtte det blifva ganska svårt att inom dessa orter hålla stammen vid erforderlig nummerstyrka.

Det andra nya indelningsverk, som man nu vill införa och som är ännu obilligare än det förra, gäller upprätthållandet af det värnpligtiga befalet och är lagdt på ungdomen vid våra skolor och seminarier, den ungdom nemligen, som ämnar taga examen antingen för att blifva folkskollärare eller för att fortsätta studierna vid akademien. Hittills har det ansetts som en alldeles gifven sak, att värnpligten skulle vara lika för alla, men nu fördubblas den för ett mindre antal, för närvarande uppgående till ungefär 800 och bestående af sådana, som beträda en särskild väg för sin utkomst i lifvet, nem-

ligen studievägen, antingen de äro fattige eller rike, antingen de hafva lust för militäryrket eller icke. Om man öppnade skolor, der den ungdom, som dertill hade lust, finge frivilligt genomgå en kurs i militära öfningar, vare sig mot eller utan betalning, så skulle jag ingenting invända deremot, men att pålägga vissa kategorier af ungdomar såsom tvång en skyldighet, som är dubbelt så stor emot de andras, det anser jag vara att kränka jemlikheten uti medborgerliga skyldigheter och rättigheter samt likheten inför lagen; och således hvilat äfven i detta afseende det nya härordningsförslaget på en orättvis och obillig grund.

Jag skall nu öfvergå att i korthet vidröra *kostnaderna* för den nya härordningen. Detta är emellertid ett mycket svårt kapitel, emedan frågan om dessa kostnader icke varit föremål för någon granskning eller öfverläggning inom Utskottet. Landtförsvarskomitén och herr finansministern tröstade oss med att om 15 år skulle den nya härordningen till följd af folkökningen vara 2 öre billigare på person än vårt nuvarande försvarsväsen är. Men när jag för att kontrollera detta påstående vände mig till Statistiska centralbyrån för att få reda på huru det förhölle sig med folkökningen i riket, fick jag veta att den sedan 1879 minskats i stället för att hafva enligt beräkning ökat. Jag kunde således icke sätta mycken tillit till denna försäkran af vederbörande att vi till följd af folkökningen skulle komma ifrån det nya härväsendet för billigare kostnader. Jag hade sedan för mig herr Ola Anderssons m. fl:s reservation till Landtförsvarskomiténs betänkande, deruti dessa reservanter förklarade kostnaden för den föreslagna nya härordningen vara beräknad $1\frac{1}{2}$ million för lågt. Och när jag för att kontrollera denna uppgift gick till Arméförvaltningens utlåtanden, fann jag, att denna myndighet icke blott på hvarenda sida utan snart sagdt i hvart enda stycke framställt ganska allvarsamma anmärkningar mot komiténs beräkningar, anmärkningar, som framför allt voro ymniga och graverande i det utlåtande chefen för fortifikationsafdelningen afgifvit. Af dessa utlåtanden fick jag derföre det intrycket, att förenämnda reservanter visst icke tagit till för mycket, då de sagt att landtförsvarskomitén beräknat kostnaden $1\frac{1}{2}$ millioner för lågt, utan fastmer att ännu en eller annan million behöfde tilläggas för att korrigera den för låga beräkningen af kostnaderna. Vidare gick jag till de motioner angående härordningen, som vid denna riksdag blifvit väckta och som egnat uppmärksamhet åt denna sida af frågan. Bland dessa motioner fäste jag min uppmärksamhet företrädesvis vid den, som afgifvits af herr kapten Mankell, och detta derföre, att han är den, som uppgjort grunderna för 1878 års förslag och derföre bör anses mest kompetent att beräkna kostnaderna för den nu föreslagna härordningen; och då han derjemte är känd för att vara en vän af det kungliga förslaget, för hvilket han äfven i dag lär hafva uttalat sig i Första Kammaren, bör man väl kunna taga för gifvet, att han icke i någon ond afsigt framställt sina kalkyler angående kostnaderna för den nya härordningen. Denne motionär yttrar emellertid att i fråga om dessa kostnader bör man icke göra sig några illusioner, utan fastmera göra sig beredd på, att desamma sannolikt komma att

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)

blifva ända till 20 millioner dyrare än för det nuvarande försvarets. Tjugu millioner mera än nu, mine herrar, det är hans uppgift. Gent emot allt detta har Utskottet ingenting att förmåla i denna viktiga del af frågan. Anledningen dertill är den, att Utskottet icke alls eguat den så viktiga frågan om kostnaderna någon granskning. Vi hafva här sålunda icke alls något *officiellt* utlåtande att trygga oss till. Deremot åtföljes betänkandet af tvenne promemorior, der man sökt vederlägga atskilliga påståenden, som i afscende på kostnaderna framstälts af vederbörande myndigheter och motionärer. Men dessa promemorior äro icke uppgjorda på föranstaltande af Utskottet, de hafva icke heller inom Utskottet varit föremål för någon granskning och Utskottet kan således icke svara för att de äro tillförlitliga. De äro med ett ord icke officiella, blott officiösa. Att under sådana förhållanden kunna med full säkerhet yttra sig angående de blifvande kostnaderna torde herrarne finnä måste blifva mycket vanskligt. Dock finnes der en felräkning som i promemoriorna icke blifvit vidrörd, hvilken mer än någon annan kommer att förhöja den beräknade kostnadssumman, hvilken felräkning jag varit i tillfälle att sjelf kontrollera. Den gäller beväringens utsvällning. Derutinnan har en ledamot af Första Kammaren, Herr Stjernspetz, som sjelf är major i generalstaben och sålunda i detta fall väl får anses vara en auktoritet, i en afgifven motion på ovederläggliga skäl visat, att beväringen kommer att utöfver hvad som beräknats, utsvälla med minst 10,000 man årligen. På så sätt kommer landets försvarsstyrka, om man räknar ihop de 12 beväringssklasserna, att ökas med omkring 100,000 man mera än som beräknats. Detta kräfver emellertid användning af ökad stamstyrka, ökad antal befäl och i följd deraf äfven betydligt ökade kostnader. Då jag fick läsa detta och fann hvilket ofantligt inflytande ett dylikt förhållande i en framtid kommer att utöfva, trodde jag det knappt kunna vara möjligt och företog därför en granskning af motionärens uppgifter; och en dylik granskning kunde lyckligtvis äfven åstadkommas. Jag gick nemligen till Statistiska centralbyråns folkmängdsuppgifter och fann der, att 1879 års 1:sta beväringssklass upptog i rundt tal 43,000 beväringsskyldige. Af Medicinalstyrelsens berättelser fann jag vidare, att af de vid mönstringen närvarande, i det närmaste 80 proc., eller noga räknadt 79,6 proc., blifvit approberade. Hade sålunda alla inställt sig till mönstringarne, så skulle alltså beväringen redan för fyra år sedan hafva uppgått till 34,000—35,000 man, således omkring 8,000 man mera än de 26,565 man hvartill den beräknats för år 1897. Men jag kunde med tillhjälp af Statistiska centralbyråns uppgifter äfven komma till en alldeles exakt siffra för första åersklassens numerär år 1897. Då jag nemligen fann att antalet beväringsskyldige år 1879 uppgick till 43,000 man och sedan tog reda på folkmängden dels år 1858, då denna åldersklass föddes, och dels år 1876 då de, som 1897 inträda i beväringssåldern äro födda, så kunde jag medelst enkel regula de tri räkna ut nämnda numerär. Det visade sig då, att 1:sta åldersklassen år 1897 kommer att uppgå till något mera än 50,000 man samt, om man får antaga, att likasom år 1879 80 procent approberas till 40,000 approberade ynglingar. Men dessutom hafva vi

den nya värnpligtslagen, som föreskrifver att icke blott de vapen-
före värnpligtige skola uttagas, utan äfven öfrige värnpligtige skola
användas till annan befattning vid lären eller flottan, hvartill de må
finnas lämplige, d. v. s. vid trängen, för sjukvården o. s. v.

Således, i stället för 26,565 man skulle man år 1897 rätteligen få
vida mera mera än 40,000 man beväring. Nu vill jag häraf icke
draga någon vidare slutsats, än den att Herr Major Stjernspets icke
räknat för högt, när han uppger den verkliga beväringstyrkan vara
beräknad minst 10,000 man för lågt. Jag har således bevisat att
man påtagligen räknat fel i en högst väsentlig punkt.

Och om man nu slår ihop alla de poster, med hvilka den af
Utskottet uppgifna utgiftssumman med största sannolikhet kommer
att ökas, så hafva vi först en betydande post på för lågt beräknade
kostnader, hvilken jag dock icke vill upptaga till högre belopp än
1½ million, hvartill reseservanterna mot landtförsvarskomiténs be-
tänkande beräknat den, ehuru Arméförvaltningens anmärkningar
berättiga till det antagande, att detta belopp är alldeles för lågt.
Sedermera ökas kostnaden för beväringens nyss bevisade utsvällning
med minst 1½ million. Dessa begge poster göra således tillsam-
mans 3 millioner. Dernäst hafva vi att beräkna de utgifter för här-
väsendet, som härflyta från de begge indelningsverken och hvilka ej
synas. Huru högt dessa utgifter ifrån kommunerna för stammens
uppehållande böra beräknas, är naturligtvis omöjligt att nu uppgifva;
men efter all sannolikhet komma de att utgöra en anseelig summa.
Deremot har inom Utskottet af Herr E. Key uppgifvits, att den be-
sparing i utgifter, som det på skolungdomen lagda indelningsverket
skulle bereda staten, är att beräkna till 996,000 kronor eller i rundt
tal en million. Dertill komma sedermera de extra ordinarie utgif-
terna, hvilka för en så pass storartad härordning som denna måste
med anseliga belopp öfverstiga de 500,000 å 600,000, som derför
blifvit beräknade. Herr Mankell beräknar dessa årliga extra ordinarie
utgifter till 3 å 4 millioner, men om man icke upptager dem till
mer än ett par millioner, så visar sig i alla fall, att den af Ut-
skottet uppgifna kostnadssumman säkerligen uppgår till minst 6
millioners högre belopp. Landtförsvaret kan alltså antagas komma
att kosta oss minst 35 millioner. Läggas sedan härtill kostnaden
för sjöförsvaret, 7 millioner, hvilken jag icke anser för högt tilltagen,
så skulle hela vårt försvarsväsen kosta oss ett par och fyratio mil-
lioner, oberäknadt värdet af de dagsverken, som för krigiska ända-
mål användas.

Jag har här sökt att framställa saken utan alla öfverdrifter och
jag tror att jag kan svara för hvad jag sagt. För så betydliga ut-
gifter för vårt landtförsvaret kan jag emellertid icke annat än hysa
de största betänkligheter, helst då jag med dem jemför beskaffenheten
af det försvar vi skulle få. Herr Krigsministern förklarar sjelf, att
systemet är bristfälligt. Herrar generaler anse stammen otillräcklig,
och inom Utskottet hafva fackmän och andra, churu vänner till för-
slaget förklarar, än att härordningen är en nödfallsutväg, än att fotfol-
ket är betänkligt svagt, än att systemet hvilat på alldeles falsk grund,

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

än att det måste leda till lottning, än att folket snart skall blifva utledset vid stammen o. s. v. Allt detta jemte mitt eget omdöme har hos mig stadgat den fasta öfvertygelse, att denna härordning icke kan betraktas såsom en *definitiv* lösning af försvarsfrågan, utan allenast såsom en *otillfredsställande öfvergångsform till något annat*, hvilket värnpligtsvännerna hoppas skola blifva den allmänna värnpligten, men som enligt min tro sannolikare blir motsatsen till ett starkare försvar.

Vid sådant förhållande har jag icke ansett det vara i landets och statens intresse att man, för ett så beskaffadt öfvergångsförslag, skall åfaga sig så stora kostnader och tillika köpa det med indelningsverkets och grundskatternas afskrifning. På grund häraf har jag inom Utskottet icke kunnat annat än fasthålla den åsigt, som jag i alla tider hyst, eller att den rättaste, enklaste och tillika billigaste utvägen att skaffa landet ett bättre försvar, är den, att bibehålla det försvar, vi ega, samt att genom tidsenliga reformer utveckla detsamma derhän, att det på önskvärdt sätt motsvarar sitt ändamål. Låt vara att detta försvar är för närvarande bristfälligt. Kongl. Maj:ts förslag till landtförsvarets ordnande år 1871 visar oss dock, att detsamma är mäktigt af en tidsenlig utveckling. Det har för öfrigt bland andra den förtjensten att finnas till och redan vara i allt väsentligt ordnad för sitt ändamål, hvarför ett tidsenligt reformerande af detsamma icke skulle möta synnerliga svårigheter. Dessutom eger det en stam, som uppbares af folkets aktning, tillgifvenhet och förtroende; en stam, som äfven, såsom en talare på förmiddagen nämnde, fått de vackraste vitsord, ej blott af utländska officerare, utan ock af utländska författare; en stam, som bäst passar för vårt folks behof, emedan den, jemte sin militära uppgift, tillika är så väl egnad att verksamt tjena fredens intressen. Jag måste alltså anse det såsom ett fel af eftertänkligaste art, att man, innan försvaret kan byggas på annan grund än stam och beväring, vill kasta bort vårt nuvarande försvar, som är så djupt rotadt i våra förhållanden och folkets förtroende och som, tidsenligt utveckladt, skulle gifva oss större garantier för trygghet än den föreslagna härordningen.

Vidare har jag haft ett giltigt skäl att hårdt hålla på vårt nuvarande försvar med hänsyn till försvarsfrågans intresse. Erfarenheten bör nemligen hafva mer än tillräckligt visat oss, att det icke går att lösa denna fråga med försök att bygga upp ända ifrån grunden nya storartade försvarssystem efter främmande mönster. Vårt folk är nemligen ett betänksamt folk, som huser afgjord motvilja mot alla stora omhvälfningar och alltid med oro och misstroende betraktar hvarje stort språng från det gamla, som det känner, till något nytt, hvars följder det icke kan överskåda, men hvilka det derfor desto mer fruktar. Hvarje ny försvarsorganisation måste derfor redan i sin egenskap att vara för folket främmande, mötas af ovilja och motstånd, och då den tillika för att vara i möjligaste mån betryggande, måste kräfva dryga, nya och ovana, uppoffringar i skatter och utsträckt värnpligt, så inser man lätt, att hvarje dylikt försök att bygga försvaret på aldeles ny grund måste misslyckas. I långliga tider hafva vi ock sett det ena arméförslaget falla efter det andra; och om icke alla tecken svika, eger äfven det nu föreliggande

förslaget alla förutsättningar i sig för att misslyckas. Det enda sättet att föra försvarsfrågan framåt synes mig därför vara det, att vi genom partiella reformer söka närma oss målet steg för steg, hvilket åter förutsätter, att vi behålla vårt närvarande försvar.

I enlighet med dessa åsikter hade jag sålunda önskat, att vi vid denna riksdag liksom år 1877 hade koncentrerat våra bemödanden på tvenne framför andra angelägna reformer. Den ena af dem skulle varit en *tidsenlig utveckling af beväringstinstitutionen* till närmare motsvarighet mot dess ändamål, dels genom en ny värnplikt-lag och dels genom beväringsofningarnes utsträckning, så långt folket vill vara med derom. Den andra, som jag vill sätta i främsta rummet, skulle åter varit en *reglering af indelningsverket* i syfte att tillfredsställa de rustnings- och roteringskyldiges skäligen anspråk och i möjligaste mån aflägsna missnöjet med rustnings- och roteringsbesvärerna.

Hade vi väl fått dessa reformer genomdrifna, så skulle försvarsfrågan förlora den akuta karakter hon haft, och vi skulle sedan kunna i sakta mak i mån af tillfälle och tillgångar vidtaga andra åtgärder för landtförsvarets förstärkande och bättre ordnande.

I detta sammanhang ber jag att få något närmare yttra mig om indelningsverkets reglering, hvilken punkt otvivelaktigt är den ömtåligaste i hela försvarsfrågan. En sådan reglering har jag alltid ansett ej blott af behovet, utan ock af rättvisa och billighet påkallad, och jag beklagar djupt, att en sådan reform icke blifvit långt för detta vidtagen. En dylik reform anser jag äfven hafva kunnat förut lättare än nu genomföras; men ännu anser jag dock, att en uppgörelse i afseende på indelningsverket bör kunna träffas, om man blott vill å ena sidan begränsa anspråken och å den andra visa ett upprigtigt och allvarligt tillmötesgående. En reform af indelningsverket bör dock enligt min åsigt icke hafva till syfte att i något väsentligt rubba dess grunder, utan endast att lätta, reglera och utjemma dess onera, så att alla befogade anledningar till missnöje dermed må kunna i möjligaste mån undanrödjas. Sålunda anser jag, att staten och till en del äfven den öfriga förmögenheten i landet, som ej är betungad med ordinarie rustning och rotering, böra öfvertaga en betydligare del af indelningsverkets kostnader för att derigenom lätta de rustnings- och roteringskyldiges onera, samt att rust- och rotehållarnes återstående utgifter böra fixeras till ett fast och oföränderligt belopp, så att de slippa både de förhatliga ovissa besvärerna och utgifternas vidare tillväxt.

I sådant syfte har jag, jemte Herrar Hæggström och Anders Svensson, i särskild reservation framlagt ett förslag till reglering af indelningsverket, i hvilket vi fixerat rotens och rusthållets afgifter till knektens och båtsmannens aflöning till två tredjedelar af den kostnad, som skatteregleringskomitén beräknat för numret. Sedan skulle staten öfvertaga hela den öfriga aflöningen och tillika lemna åtskilliga andra lindringar, såsom 50 kronor i rekryteringshjelp, halfva remontkostnaden vid remonts uppsättande, samt bekosta beklädnad, beväpning, mundering och småpersedlar, hvilkas bekostande hittills ålegat rusthållet och båtsmanshållet, med mera. Derjemte hafva vi äfven föreslagit, att den förmögenhet i landet, som icke är betun-

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

gad med ordinarie rustning och rotering, skall, med undantag af de mindre bemedlade, erläggas en s. k. *stamskatt* för den indelta stammens uppehållande, ett förslag som går ut på ungefär detsamma, som Kongl. Maj:t genom den så kallade garantilagen föreslagit för den nya stammen. Genom detta vårt förslag, för hvilket jag här icke vill i detalj närmare redogöra, skulle de rustnings- och roterings-skyldige under ungefär ett fjerdedels sekel erhålla större förmåner än de skulle få af afskrifningen enligt den föreslagna afskrifningsplanen på 37 år, hvilket visar, att man på lindringarnes väg kan vinna fullt ut lika mycket som genom afskrifningen.

Slutligen har jag ett annat viktigt skäl, hvarför jag icke kan vara med om denna dyra och otillfredsställande härordning, nemligen det, att jag anser försvarets tyngdpunkt för oss ligga mindre i landt- än i sjöförsvaret. Hittills har försvarsfrågan alltid afsett att gifva oss ett så kalladt betryggande landtförsvaret med stora dimensioner och stora kostnader, under det sjöförsvarets betydelse föga eller intet varit uppmärksammas. Och dock bör det väl för ett land som vårt, med sitt läge bakom hafven och med sina öar i Östersjön, vara i främsta rummet genom försvarsanstalter till sjös, som det har att söka sin trygghet. Med ett aktningshjudande kust- och sjöförsvaret, som med utsigt till framgång kunde uppträda mot en fiende, skulle vi ega ett medel ej blott att hindra en fiendtlig landstigning på våra kuster, utan ock att afväpna sjelfva anfällsplanerna hos en fiende, så snart denne visste, att han icke vore obestridd herre till sjös. Utan ett sådant sjöförsvaret skulle vi åter prisgifvas åt krigets olyckor i eget land och ändock icke kunna der med utsigt till framgång upptaga striden med en stormakt, huru kostsam landtförsvaret vi än ville skaffa oss, emedan våra angränsande stormakter äro oss oändligt öfverlägsna till lands, medan vi till sjös skulle kunna ingifva dem aktning.

För jernets land med sina rika tillgångar på mekanisk skicklighet och på utmärkt sjöfolk, för att begagna vår berömda landsman kapten John Ericssons ord, bör ock ett sjöförsvaret vara det lättaste att åstadkomma. Och då det, ehuru mest betryggande, kan fås för en mycket billigare kostnad än ett föga kraftigt landtförsvaret, och det derjemte icke kräver användning af stora massor människokrafter, bör det äfven för vår fredliga verksamhet och våra fredliga intressen anses såsom det fördelaktigaste.

Med dessa anmärkningar mot den föreslagna härordningen och med de åsikter, jag uttalat om behofvet och nödvändigheten af å ena sidan att grunda vårt landtförsvaret på det bestående grund och att smänigom utveckla detta genom partiella reformer, och å andra sidan att kraftigt förstärka sjöförsvaret, är det naturligt, att jag icke kan biträda det föreliggande förslaget, som vänder upp och ned på allt det bestående, och som gifver oss ett landtförsvaret, som blir många, många millioner dyrare än det närvarande och som ändock icke ingifver oss känsla af tillräcklig trygghet.

På dessa skäl får jag alltså yrka afslag såväl på härordningen i sin helhet som särskildt på den nu föredragna punkten.

Häruti förenade sig Herrar *Granlund, Sandwall, Lundblad, He-*

lander, Arwidsson, Dickson, Söderström, Lönegren, Angel, Wennérus, Säuf, Schenström, Blomberg och Arhusiander.

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Fredenberg: Herr Talman! Mine Herrar! Ehuru jag är fullkomligt öfvertygad om, att hvar och en inom denna Kammare redan på förhand fattat sitt beslut rörande det nya härordningsförslaget, och att således en diskussion i afsigt att förena de olika meningarne torde vara en temligen lönlös möda, anser jag det likväl vara hvarje riksdagsmans pligt att i en fråga af så framstående vikt och betydelse som den nu föreliggande icke dölja sina åsikter bakom de slutna, oansvariga röstsedlarne. Ty säkert är, att folket öfverallt i landet med spänd uppmärksamhet lyssnar till hvad deras ombud under dessa dagar här uttala för att derigenom lära känna, huru hvar och en med sin röst bidrager till den utgång, försvarsfrågan vid denna riksdag kan komma att erhålla.

Då man vid behandlingen af denna paragraf är berättigad att uttala sig öfver härordningsförslaget i dess helhet, anhåller jag att få anföra några af de skäl, som föranleda mig att hos Herr Talmannen yrka afslag så väl på Utskottets som ännu mera på reservanternas förslag, hvilket senare så stympar och misshandlar den framlagda härorganisationen, att det nästan ser ut, som om meningen vore ett afslag, i synnerhet då man kommer ihåg, att majoriteten inom denna Kammare vid 1878 års riksdag på eget initiativ och med eget medgifvande både ansåg och erkände, att en större försvarskraft vore behöflig för att vid uppkommande krigsfara värna fosterlandet. Som den allmänna meningen både inom Riksdagen och i landet fortfarande håller fast vid systemet stam och beväring, har jag af de skäl Utskottet anfört icke kunnat blifva öfvertygad om, att den nya stamtruppen skall komma att ega några företräden framför den nu befintliga, och i synnerhet hvad hufvudvapnet infanteriet, beträffar, synes mig denna stam icke blott till antal, utan äfven till sina moraliska och disciplinära egenskaper komma att blifva den indelta icke så obetydligt underlägsen. Jag medgifver gerna, att den nya stamsoldaten, så vida icke reservanternas få sin vilja fram, hvilket jag likväl tror här blifva fallet, kommer att erhålla en ganska god krigsbildning, men det är icke blott de militära färdigheterna utan i ännu högre grad den fasta disciplinen, pligttrogenheten och vanan vid lydriad och ordning, som skapar en duglig och pålitlig soldat, och dessa egenskaper, hvilka icke så lätt förvärfvas under en kort tjänstetid, måste framför allt finnas hos den stamtrupp, som skall leda och undervisa ett stort antal mindre öfvad beväring. Den nu föreslagna stamsoldaten, som inom hvarje årskontingent till huru stort antal som helst får antagas vid 18 års ålder med en tjänstetid från 2 till 6 år, blifver derjemte icke obetydligt yngre än det beväringsmanskap, han skall stödja och leda, och då man icke hos den outvecklade ynglingen kan förutsätta samma fysiska och moraliska styrka, samma lugn och allvar som hos den äldre mannen, så försvinner det sammanhållande elementet hos armén. Det kan väl icke heller vara nyttigt, i synnerhet inom en härorganisation, att läromästarna äro yngre än disciplinerna. Till stöd för denna min

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

åsiget får jag åberopa det Särskilda Utskottets utlåtande, deri det uttryckligen säges, att det äldre manskap, som tillföres hären genom att afskedade soldater till och med 32 år tillhöra beväringens första uppbåd, icke kommer fältarmén, åtminstone i början af kriget, till godo, då det kanske bäst behöfdes, ty det heter nemligen i utlåtandet, att dessa äldre soldater, som kanske på 5 å 6 år icke erhållit någon öfning, »skola tillhöra reservtrupperna, hvilka först vid härens försättande på förstärkt krigsfot tagas i anspråk». Då man icke har bättre förklaring till hands vid den anmärkningen, att det afskedade manskapet kanske redan glömt hvad det inhemtat i rekryt- och korporalskolan, så heter det, att dessa äldre soldater skola tillhöra reserven, der de nog få tid och tillfälle att ånyo uppfriska sina militära insigter; men man glömmet också på samma gång att derigenom försvinner till större delen det mera fasta och sammanhållande elementet från den egentliga fältarméns led. Men kanske det också blifvit med full afsigt så ordnad, ty jag hörde för en tid sedan i en föreläsning till försvar för den nya härordningen påstås, att den äldre soldaten är försiktig och mera rädd om lifvet än den yngre, ehuru något bevis för ett sådant påstående sannerligen icke finnes i den indelta arméns vackra krigshistoria. Till vilkoren för, att beväringssynglingarne skola kunna fatta förtroende och tillgifvenhet för sina ledare, stamsoldaterna, måste väl också höra, att de lära känna hvarandra, men i andra momentet af 40:de paragrafen heter det: »börande (till stamsoldat) företrädesvis antagas person, som är bosatt inom det regementets område, vid hvilket anställning sökes». Här af framgår, så vidt jag kan förstå, att en soldat på anmälan får bo icke blott inom hela regementets område, utan till och med utom detsamma, hvarigenom således den närmare bekantskap mellan stam och beväring, som räknas till en af det nuvarande systemets fördelar, för den nya härordningen icke anses ega någon vigt och betydelse vare sig i praktiskt eller moraliskt hänseende. Vid den indelta armén bor hvarje soldat icke allenast inom kompaniets, utan i de allra flesta fall äfven inom korpralskapets område, hvarigenom dels mobiliseringen af stamtruppen går lätt och hastigt för sig, dels ock densamma kan bidraga till ett skyndsamt uppkallande af beväringens första uppbåd.

Med tillhjälp af den så kallade garantilagen tror jag visserligen, att 5,500 man skola kunna årligen anvärfvas eller, som det i mera förblommerade ordalag heter, »på frivillighetens väg anskaffas», men vid en så forcerad rekrytanskaffning måste ovilkorligen också anspråken på rekrytens fysiska och intellektuella egenskaper icke obetydligt nedsättas, om tillräckligt antal manskap skall kunna erhållas. Men då måste väl åtminstone det orimliga påståendet förfalla, att man ur den nya stamtruppen lättare skall kunna erhålla underbefäl än ur den indelta, hvilket jag så ofta hört förkunnas af de många beundrande vännerna till det nya härordningsförslaget. Skulle verkligen vid mobilisering af indelta armén en mängd stamsoldater icke lämpa sig till underbefäl, anser jag för min del, att dessa lättare erhållas genom utvidning af den nuvarande volontärinstitutionen, än att, såsom det nya härordningsförslaget förutsätter, dertill skola pressas skolpojkar och seminarieelever.

Jag vet mycket väl, att, då jag här öppet och ärligt tillstår, att jag hyser större förtroende till den indelta armén än till den nu föreslagna stamtruppen, jag kommer att af värnpligtens vänner in-rubriceras bland dem, »som äro mindre framstående genom det militära vetandet än genom den militära känslan», men dermed må nu vara huru som helst; så vågar jag dock påstå, hvilket äfven 1871 års härordningsförslag och General Abelins reservation visa, att man genom att förstärka och förbättra den indelta armén kan åstadkomma ett lika godt och säkert billigare försvar än det, som nu föreslagits. Det vore visserligen mycket mera att tillägga, men då jag redan tydligt angifvit min ställning till försvarsfrågan och jag dessutom vet, att flere talare vänta på att få ordet, skall jag icke längre upptaga Kammarrens tid, utan ber endast att hos Herr vice Talmannen få anhålla om afslag å nu föreslagna 40:de paragrafen.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försåret,
(Forts.)*

Herr *Sundström* förenade sig med Herr *Fredenberg*.

Grefve *Björnstjerna*: Villigt erkänner jag det utmärkta sätt, hvarpå talaren, som började öfverläggningen, framhållit sina åsigt; jag är honom dessutom särskildt tacksam, för det han icke i den kritik, han egnade den nya stammen, begagnade så starka uttryck deremot som vid remissen af den Kongl. propositionen. Jag ber nu att få för min del söka framlägga några skäl för det föreliggande förslaget.

Jag kan uppriktigt erkänna, att jag ganska länge tvekat, huru jag skulle rösta i denna fråga, dels därför att det alltid är vanskligt att kasta bort något, som man har, för att antaga något, som man icke ännu vet, huru det kommer att verka, dels därför att jag, som herrarne möjligen veta, är öfvertygad om, att endast en armé, byggd på värnpligtens grund, kan skaffa oss ett fullt kraftigt på samma gång som ett billigt försvar. Gifvet är då, att jag icke kan känna mig fullt tilltalad af ett försvar, bygd på yrkestrupp såsom stam för en föga öfvad beväring. Jag har slutligen äfven tvekat därför att det nya förslaget måste medföra en fullständig omkastning i vårt skattesystem och en öfverflyttning af sekelgamla bördor från jord-egarne till andra samhällsklasser, som måhända icke lika lätt kunna bära dem. Men oaktadt alla dessa betänkligheter har jag likväl kommit till den öfvertygelsen, att det försvar, som i detta förslag erbjudes, är betydligt bättre än det vi nu hafva; och detta på följande skäl.

För det första. Vår nuvarande krigshär är alldeles för fåtalig för att ensam uppträda på krigsskådeplatsen. Den uppgår nu, som herrarne veta, till omkring 32,000 man, korporaler inberäknade. Om derifrån skall vid mobilisering af beväringen uttagas det underbefäl, som är nödvändigt, och hvilket, efter den allra lägsta beräkningen måste utgöra åtminstone 5,000 man af det bästa folket, återstå endast omkring 27,000 man. Ytterligare skulle efter samma beräkning afgå 4,000 man för depôtterna, ännu flere för trängen, af hvilken vi för närvarande icke hafva en enda man, slutligen gamla, sjuke, spel m. m. Säkert är att, hur man än räknar, vi för närvarande icke kunna föra mer än högst 18,000 man soldater mot en anfällande fiende. Att detta är för litet är alldeles klart. Det torde icke heller

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

vara svårt att inse, att denna styrka är alldeles för liten för att kunna utgöra en nödig stam för en så talrik beväring som de 100,000 man, hvilka ju, enligt hvad alla erkänna, är den lägsta styrka vi böra föra i fält. Vår nuvarande armé har ytterligare det stora felet, att den icke kan »utsvälla». Grefve Sparre använde detta ord, men förstod dervid en helt annan mening än hvad militärer göra. Med detta ord förstås förmågan att i nödens stund uppträda starkare än under freden. Denna förmåga saknar vår nuvarande armé fullständigt. Jag har tydligen visat, att, ehuru vi på papperet hafva 32,000 man, hvaribland 6,000 värfvade, så kunna vi dock icke i verkligheten föra mera än omkring 18,000 mot fienden. Det är vidare gifvet, att, när man ställer så till, att en karl tjenar qvar i 20 å 30 år, denna karl, då han efter så lång tjenstetid afskedas, måste vara oduglig till all krigstjenst. Vi hafva således använt 20 år för att utbilda en enda karl och det är detta, som är en så stor misshushållning med försvarskraft. Enligt Kongl. Maj:ts förslag deremot kan man på 12 år, eller den längsta tid en karl får tjena, utbilda 2 å 3 man för samma nummer. Resultatet af denna anordning är den, att, ehuru stamtruppen i fredstid endast är 25,000 man, kan den dock på krigsfot uppträda med 44,000. Detta är den verkliga utsvällning af hären, som indelningsverket för närvarande icke kan åstadkomma.

Man invänder, att en del soldater i den nya stammen äro så unga, att stammen därför blir oduglig; jag vill påminna mig, att Grefve Sparre till och med kallade dem för valpar. Detta är ganska besynnerligt, när man vet, att redan nu tre fjerdedelar af hela antalet rekryter äro under 20 år, således sådana der »valpar». Enligt Utskottets förslag kan ju karlen dessutom stanna qvar i tjensten, tills han fyller 32 år; medeltjenstetiden är således 26 år. Stamsoldaten kan väl då icke sägas vara någon pojke. För öfrigt torde detta tidiga inträdande i stammen icke innebära den ringaste fara, då antagningen är beroende dels på läkarebesigtning, dels på regementschefen, som eger afgöra om rekryten är krigsduglig eller ej. Icke kan det ligga något ondt i att antaga en 18 års yngling, om han verkligen har tillräcklig kroppsstyrka för soldatyrket.

Den indelte soldaten är så pålitlig, så kraftig och uthållig, säger man. Ja, mine herrar, jag har under för lång tid fört befäl öfver indelta soldater, för att jag icke skulle erkänna deras stora duglighet. Men osäkert torde väl ändock vara, om en 45 års karl är lämpligare att skicka ut som liralför än en 20 års yngling. Och säkert är att den föreslagna stamsoldaten bör blifva kunnigare i sitt yrke än den nuvarande indelte och att ynglingen vanligen med gladare mod trotsar faran än familjefadren, sådan som den, indelte soldaten vanligen är.

Man har framhållit, att man utomlands mycket berömt var indelta armé. Ja, det är sant, det har man nog, men hvarför har man gjort det? Jo, därför att man utomlands fått den föreställningen, att vi icke hafva annat än en milisariné med några dagars öfning hvarje år, på samma sätt som Schweiz. När man då kommer hit och ser, att var här dock är något helt annat, då berömmar man denna, men det

är icke detsamma som att gilla systemet, långt derifrån. Den indelta soldaten, oaktadt sina förträffliga egenskaper, kan icke i allmänhet utbildas till en soldat efter nutida uppfattning, dertill är rekryt-skolan för kort. När dertill kommer att de ännu kortare regements-mötena icke kunna vara annat än en repetition af hvad karlen lärt i rekryt-skolan, kommer den som icke genomgått underbefälsskolan, att ständigt qvarstå på samma låga ståndpunkt af militärisk utbildning. Deremot är alldeles gifvet, att om den nya härordningen med de skolor, som enligt densamma äro föreslagna, verkligen kommer till stånd, det skall blifva gänska lätt att fullständigt utbilda man-skapet. En indelt infanterist blifver nu godkänd såsom soldat, när han gjort tre månaders rekrytexercis (sex veckor två år å rad). Enligt det föreliggande förslaget kommer rekryten att ligga i tjänst-göring 20 månader. Detta är i sanning en stor skillnad. Efter en sådan genomgången kurs och derpå följande repetitionsöfningar bör soldaten vara så grundligt hemma i sitt yrke, att han, äfven om han tagit afsked och några år legat ifrån öfningarne, dock, när han vid en mobilisering inkallas, snart nog sätter sig in i förhållandena. Man glömmet icke så lätt hvad man grundligt lärt. Ofta hör man sägas: hvarför kan man icke för den indelta soldaten göra rekryt-skolorna längre och tjänstetiden kortare. såsom General Abelin föreslagit? Jo, därför att detta vore stridande mot den indelta arméens idé. Man kan nemligen icke underkasta den indelta soldaten års-långa rekrytöfningar, som skulle förhindra honom och ålägga rote-hållaren att sköta torpet. Att åter afskeda honom efter någon kortare tjänstetid vore ju att borttaga den lockelse, som nu skaffar så goda rekryter åt den indelta stammen, den att karlen på torpet kan hafva sin utkomst för lifstiden.

Herr Rundbäck började sitt tal med att förklara, att huru man än organiserade den nya stammen, skulle man dock aldrig kunna värfva dessa 5,500 man, som årligen dertill erfordras. För det första får jag fästa uppmärksamheten på, att vi redan nu värfva minst 3,000 man om året. Tillökningen blifver således visserligen stor, men dock icke så stor som man kunde hafva skäl att tro. efter de anmär-ningar Herr Rundbäck gjorde. När talaren nämnde om svårigheterna att värfva soldater i England, tror jag, att detta är förhållan-den, som icke kunna jemföras med våra. Soldaterna anvärfvas i England för att skickas på 10 å 12 års tid till kolonierna eller möj-ligen till Afrika, der man beräknat, att en europé vanligen icke kan lefva mer än nio månader. Att detta icke just kan vara så roligt, inses lätt. Men här i landet äro förhållandena helt annor-lunda. Om man beräknar hvad en vanlig dräng för närvarande har i lön, vore det besynnerligt, till och med ifall blott Kongl. Maj:ts förslag antoges, hvilket erbjuder stamsoldaten 40 kronor i lega, 120 kronor i lön, dessutom en dagaflöning samt allting fritt, goda kläder, god föda och bostad och en utmärkt undervisning, om det på dessa vilkor skulle vara svårt att skaffa godt och dugligt folk. Det kan jag åtminstone icke tro. Läger man härtill, att sedan karlen slutat sina skolöfningar, han enligt Kongl. Maj:ts förslag skall för 30 dagars

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försraret.
(Forts.)

årlig öfning, utom allting fritt, erhålla 90 kronor i lön eller tre kronor om dagen för sitt besvär, torde äfven detta kunna locka folk. Men, säger man, det är nog godt och bra att kunna skaffa en stam, men den blifver dålig och opålitlig mot den närvarande. Vid föregående tillfällen har man här framhållit, att dessa värfvade soldater skulle blifva verkliga lösdrifvare och utgöra en förskräckelse för orterna. Vid åtskilliga folkmöten har äfven framhållits den rysliga förskräckelse, folket i allmänhet på landsbygden skulle hysa för en sådan stam utan fasta bostäder. För min del kan jag icke förstå ett sådant tal. Jag vågar påstå, att dylika yttranden, äfven om den värfvade soldat, vi nu hafva, äro ganska orättvisa. Jag vet väl, att han har sina fel, men han har äfven ganska framstående goda egenskaper. Att han icke äfven efter en längre tjänstgöring blir förstörd, såsom man här velat framhålla, visas bäst deraf, att nära hälften af hufvudstadens poliscorps, hvilkens utmärkthet är allmänt erkänd, utgöres af förutvarande värfvade soldater. Jag medgifver dock ganska gerna, att en lång garnisonstjänstgöring är skadlig. En karl, som genomgått skolorna, men icke blifvit befördrad, förlorar slutligen lusten för yrket och det maskinmessiga i hans sysselsättning bringar honom då att söka förströelse på krogen. I all synnerhet blir detta förhållandet, så länge som kasernerna för den värfvade armén äro så illa inrättade som hos oss, der i allmänhet icke det minsta kan göras för soldatens trefnad. I andra länder dereuot, t. ex. i Danmark finnas i kasernerna både särskildta samlingsrum, läsrum m. m.; sådant allt bidrager att göra kasernlifvet angenämt. Hos oss äro soldaterna till stort antal inpackade i kasernrummen, der de oftast hafva sina liggplatser i rader öfver hvarandra och der ingen annan sittplats finnes än ett par bänkar utan ryggstöd. Vid sådant förhållande är ganska naturligt, att soldaten söker förströelse på annat håll. I det nu föreliggande förslaget ifrågasättes emellertid ingen sådan lång garnisonstjänstgöring, som nu är vanlig, meningen är blott, att rekryten skall genomgå en kurs, tillräckligt lång för att utbilda honom till en verklig soldat. En dylik tvåårig kurs kan icke vara skadlig, långt derifrån. Skulle så vara fallet, skulle ju hela vårt stora grannland Tysklands ungdom vara förstörd. Men så är dock icke förhållandet, ivärtom! Såsom jag redan förut yttrat och ännu vidhåller, blifver enligt hvad jag vid samtal med flere stora arbetsgifvare inom nämnde land inhemtat, ynglingen genom sin militära utbildning i alla afseenden bättre. Den värnpliktige har vid sin återkomst från garnison lärt sig lydnad och skick, förvärfvat sig hederskänsla och fosterlandskärlek, med andra ord är i alla afseenden en bättre medborgare än förut. Jag kan icke inse, hvar före förhållandena i detta hänseende skulle ställa sig olika med vårt folk. Man har vidare påstått, att den militära tjänstgöringen skulle afvänja soldaten från arbete. Icke heller detta kan jag medgifva. Åtta timmars öfningar är icke latmansgöra, och dertill hållas rekryterna dagligen. Omvexlar man då med kroppsöfningar, exercis och undervisning i ämnen, hvaraf karlen kan draga nytta för framtiden, blifver ett sådant lif icke förslöande, utan är jag tvärtom förvissad, att när karlen återvänder från militärtjänstgöringen, han oftast äfven

hos oss skall visa sig vara en bättre arbetare än förut. Men, invänder man vidare, den värfvade soldaten är icke bofast. Jag vill dock i detta afseende påminna, att af den indelta armén icke mindre än 4,000 man sakna dylika boställen och att omkring ett par tusen andra icke bebo sina torp samt att enligt hvad flere gånger förut intygats, dessa 6,000 man äro på intet vis sämre än de andra, som leva på torpen. Uti en redogörelse för underbefälsskolan vid Karlsborg, framhålles till och med, att de karlar, som tillhöra de båda skånska regementena samt Vermlands fältjägare, vid hvilka corpser manskapet icke har torp, visa sig vara de bästa eleverna. Om det också må ligga någon öfverdrift i detta omdöme, framgår dock deraf tydligt, att dessa karlar utan torp åtminstone ingalunda äro sämre än de andra. Sjelf kan jag intyga, att ryttarne vid de skånska regementena, der soldaten icke har torp, städe visat sig fullt ut lika pligtrogna, uppmärksamma, dugliga och tillgifna sitt befäl, som någonsin manskapet vid öfrige regementen, hvilka hafva torp. Det är icke torpet som gör soldaten duglig. Skälet, hvarför den indelta armén i allmänhet består af så utmärkt folk, är det, att soldaten betalas bra för ett jemförelsevis obetydligt arbete. Om man nu äfven väl betalar de soldater, om hvilka här är fråga, samt dessutom förskaffar dem god undervisning och uppfostran, är jag för min del fullkomligt öfvertygad om, att de, när de komma tillbaka från militärtjänstgöringen, skola lätt förskaffa sig god bergning och om de antagas i tjänst, bliwa väl ansedde af sina husbönder. Indelta armén har ytterligare den stora olägenheten, att den icke kan utbildta det antal underbefäl, som behöfves för den nya organisationen. Det ligger i sakens natur, att då den indelte soldaten vanligen icke sjelf får tillräcklig utbildning i sitt yrke, han icke heller kan meddela en sådan åt andra eller utgöra en lämplig ledare för vår öfvade beväring. Vi behöfva dock, om jag rätt minnes, förutom trängen, 12,000 dylika underbefäl. Den nuvarande armén har vidare en taktisk olägenhet, hvarpå jag ber att få särskildt fästa Kammarens uppmärksamhet. Den är nemligen alls icke förlagd så, som en krigshär bör vara. Vårt land sönderfaller, såsom man genom en blick på kartan har lätt att inse, i vissa bestämda krigsskådeplatser. En utgöres af Skåne, Halland och Blekinge, en af vestra kusten, en af den östra till Kolmården, en af Mälardalen, en af de inre provinserna kring de stora sjöarne och slutligen en af Norrland: inom en hvar af dessa trakter bör således en arméfördelning vara förlagd och är det äfven delvis på papperet.

Med en fördelning menas naturligtvis en fullt ordnad styrka, sammansatt af alla vapen med egen träng och utredning samt genast färdig att uppträda på krigsskådeplatsen, då så fordras. Huru står det då till hos oss i detta afseende? Om jag börjar med den södra fördelningen, så finnas i dessa tre provinser icke mer än två svaga infanteriregementen, under det beväringen der är så talrik, att endast en klass deraf är tre gånger så stark, som hela stammen. Huru skulle det då se ut, om flera klasser af beväringen inkallades? Jag behöfver ej yttra mig derom. Går jag till östra kusten, finner jag der jemförelsevis alldeles för mycket infanteri i förhållande till den

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

mindre talrika beväringen, under det att der å andra sidan icke finnes en enda kanon. På vestra kusten åter, finnes icke en enda ryttare. I mellersta Sverige intet artilleri. Går jag slutligen till Norrland, är förhållandet der ännu mycket värre. På hela sträckan från Haparanda till gränsen af Helsingland finnes summa sunnuarum icke fullt 900 indelta soldater. Jag frågar om detta kan kallas ett försvar? Om man också dertill lägger Jemtlands häst- och fältjägare, får man ändå icke hela styrkan till mer än 1,400 man infanteri och 180 ryttare. Jo, det är sant, det finnes också några kanoner utan anspann i Hernösand. Detta är allt som finnes att tillgå för försvaret af $\frac{1}{3}$ af vårt land. Jag hemställer till herrarne, huru man bör benämna en sådan härorganisation. Jag känner åtminstone icke något lämpligt namn derfor. Man har visserligen ofta sagt och här upprepat, att man kan ordna och utveckla indelningsverket. Jag undrar dock, huru detta skall kunna ske. Enligt 1871 års förslag och Herr General Abelins reservation till nu föreliggande utlåtande skulle man visserligen kunna öfverföra ett par tusen båtsmän till armén, men detta lär icke hjälpa långt. Indelningsverkets vänner måste ju sjelfva medgifva, att man ytterligare nödgas uppsätta flera regementen värfvadt folk, dels artilleri på tre olika ställen, dels kavalleri i Jemtland. Kan detta kallas att *utveckla indelningsverket*, det är ju helt simpelt att öka de så förkättrade värfvade trupperna. Dessutom finnes ju för närvarande icke en enda trängsoldat. Skulle man berätta för utländingen, att det ännu finnes en europeisk armé, som saknar hvarje tillstymmelse till träng, skulle han icke kunna tro det. Vi hafva sedan 1 $\frac{1}{2}$ sekel fört det ena olyckliga kriget efter det andra. Brist på träng har ofta bidragit dertill. Jag vill endast påminna om, att de af den utmärkta finska armén, som lyckades rädda sig öfver till norra Sverige, fröso och svulto ihjel i brist på nödig intendentur. Och ändå hafva vi ingen träng! Kan man försvara detta? Jag betvivlar det. Men, invänder man, kostnaderna för det nya försvaret äro allt för stora för landet att bära. Hvad beräkningar angå, är det nog dermed så som den förste talaren sade, alla dylika uträkningar blifva mer eller mindre probabilitetskalkyler. Men då han yttrade, att Kapten Mankell vore en vän af det Kongl. förslaget, så vill jag påstå, att nämnde kapten icke var någon vän deraf, då han skref sin motion. Ty vän är säkerligen icke den, som gör sina beräkningar på det sätt, som han. Han endast *tycker* så eller så, men några bevis att så är eller så skall blifva saknas fullständigt. När man på endast ett antagande höjer utgiften med 18 procent, vet jag icke, hvarför man icke kan upptaga kostnaderna till ännu högre belopp än så. Hvad komiténs beräkningar angår, kan jag för min del icke finna annat, än att, sävidt man hittills kunnat visa, siffrorna äro rigtiga. Man kan till exempel icke med skäl påstå, att icke en krona per dag är tillräcklig för att föda och kläda en karl, då man bestämdt vet, att detta kostar mycket mindre såväl i Preussen som i alla andra länder, med undantag af England; att matportion icke kostar mer än 60 öre är bekant. Att Arméförvaltningen deremot beräknat beläduadskostnaden högre än komitén gjort det, förundrar mig icke, om man nemligen vill fortsätta på samma sätt som hittills. Jag väd-

jar till här närvarande rusthållare, huru det nu tillgår med beklädnaden under regementsmötet. Kronan består soldaten endast några halustrån att ligga på, i tälten ingenting annat. Karlen nödgas därför ligga påklädd om nätterna. Huru skall hans uniform då se ut efter mötets slut? Detta är ett oförsvarligt slöseri, och det finnes icke heller något annat land i världen, som behandlar sina soldater på detta sätt. Jag har flera gånger varit i Ryssland, der man hos oss föreställer sig att soldaten blir illa behandlad. Soldaten ligger der på en slags upphöjning öfver fältgolfvet, han har både filt, madrass och plats att hänga upp sin mundering, han kan således kläda af sig, då deremot våra soldater nödgas ligga i kläderna på bara marken. Det är märkvärdigt, att soldatmunderingen under dessa förhållanden kan hålla så länge som den nu gör. Jag kan icke heller tänka mig, att, om vi finge en fullständig intendentur, dylika missförhållanden finge fortvara. Får karlen tillfälle att sköta om sig och sin mundering, ser jag ingen orsak, hvarför kostnaden för vår soldat skall blifva dyrare än för andra länders.

En annan anmärkning, som framstälts, gäller kostnaden för underhåll af härens hästar. Såsom bekant, hafva officerarne vid kavalieriet redan nu den föreslagna en krona per dag för hvarje häst. Jag har särskildt gjort mig underrättad huru detta går ihop vid hästgardet, der officerarne hafva ett gemensamt stall; »man kommer bra ut dermed», svaras allmänt. Således kan icke heller den beräkningen anses vara oriktig. Om man deremot utgår från sådana grunder som Friherre Klinckowström, då blefve utgiften visserligen ganska stor. Han beräknar nemligen, att alla 25,000 man skulle vara i tjänst hela året om. Förhållandet är emellertid, att icke mer än hälften skulle vara i tjänstgöring, och af denna dessutom i medeltal 15 procent vara permitterade. Vårt nu varande försvarsväsen kostar $23\frac{1}{2}$ millioner, inberäknadt inemot $3\frac{1}{2}$ millioner, som bekostas af rust- och rothållarne. Enligt det nya förslaget skulle utgifterna, om man antager Särskilda Utskottets beräkning, uppgå till 29 millioner. 1878 års förslag upptog kostnaden till 29,200,000 kronor; således något mera. Majoriteten i denna Kammare ansåg 1878, att landet skulle kunna bära denna utgift, och deruti gifver jag den rätt; det är mera skäl att betala 6 millioner mera för ett försvar, som är ett verkligt försvar, ett försvar hvarmed något kan uträttas, än att betala $23\frac{1}{2}$ millioner för ett försvar, som finnes till endast på papperet.

Man har slutligen här framhållit, att landtförsvaret icke vore det för oss viktigaste, utan att sjöförsvaret borde i främsta hand omhuldas. Jag är den förste att erkänna den stora vikt, man borde lägga på sjöförsvaret, men, mine herrar, låtom oss icke förleda oss att tro, att detta vapen någonsin skall kunna blifva för oss hufvudsak. Jag säger i detta afseende detsamma som en utmärkt personlighet, General Lefrén, en gång sade på Riddarhuset: »om vi icke hade en enda åra i sjön, så kunde Sverige i alla fall försvara sin sjelfständighet.» På hafvet mer än på något annat ställe är det penningen som talar. Det är det land, som har mest penningar, som kan skaffa sig den största flottan. Och den största flottan blir i

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

regelu den segrande. Märkvärdigt är, att icke den förste talaren här behagat kasta en blick på den flotta, som Ryssland redan nu har. Den är, jag vågar säga det, hundra defalt större än vår. För hvarje minbåt vi sätta i sjön, kan Ryssland sätta 100. Det land, som har mest penningar, kan hastigare än ett fattigare tillägna sig de framsteg i skeppsbyggeri, skaffa sig mera snabbgående fartyg, fortare tillgodogöra sig alla de förbättringar, som nutidens tekniska kunskaper medföra. På hafvet mer än på något annat ställe är det dessutom massan, antalet, som afgör saken. I ett land sådant som vårt kan en ringa styrka genom att intaga lämpliga ställningar, skyddade af vattendrag och höjder, med fördel upptaga striden äfven mot en öfverlägsen fiende, icke så på öppna hafvet. Der finnas inga positioner. Flottan är onekligen af stor vigt för att uppehålla fiendens företag, men icke kan man tänka sig, att med en kust sådan som vår af flera hundra miles utsträckning man skall kunna hindra en fiende att landstiga. Icke den största flotta i verlden kan göra detta. Talet om flytande minor o. s. v. såsom försvar för våra hamnar är här icke på sin plats. Man behöfver nu mera icke uppsöka en skyddad hamn för att der utskeppa sina trupper, tvärt om en öppen kust är dertill lämpligast. Skeppskanonernas ökade skottvidd tillåter större fartyg att från längre afstånd beskjuta stranden, så att under skydd deraf trupper der kunna landsättas. Försvaret till lands är och förblifver således landets viktigaste fråga; en fråga, som en lång tid stått på dagordningen och som majoriteten i denna Kammare på ett förtjenstfullt sätt beaktat genom 1878 års förslag. Det skulle således förundra mig, om denna Kammare nu skulle vilja förkasta hvad den sjelf förut föreslagit; det skulle ställa Kammarens konsekvens och ännu mera Kammarens uppfattning af denna för fosterlandet så viktiga fråga i en ganska egen och mindre gynsam dager. Jag vill icke tro, att något sådant skall hända, och hoppas, att Kammaren genom sitt beslut nu skall visa, att den haft allvar med sitt eget, för få år sedan framlagda förslag. Jag ber att få tillkännagifva, att jag kommer att rösta bifall till Utskottets betänkande, dock utan någon som helst inskränkning deruti. Förslaget är det minsta som erfordras, hvarje afprutning vore att förstöra saken. Endast under detta vilkor, att förslaget i sin helhet antages, vill jag således vara med om en afskrifning af grundskatterna.

Jag upprepar ännu en gång, jag hoppas, att Kammaren måtte besinna vigten af denna stora fråga och bifalla den nu föredragna punkten.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Ryding: Vid denna paragraf tyckes det vara nödvändigt att bekämpa de åsikter, som gå ut på, dels, att vårt nuvarande försvarsväsen är så tillfredsställande, att man kan vara nöjd dermed, och dels, att man på indelningsverkets grund, med partiella och tidsenliga reformer, som det heter, skulle kunna förbättra detsamma så, att det gifver ett betryggande försvar; hvarförutom den förra diskussionen måste föranleda mig att bekämpa det misstroende, som arbetat sig fram,

på många håll närdt af ett begär att störta förslaget, nemligen mistroendet mot de gjorda kostnadsberäkningarne och mot landets förnåga att bära de af förslagets genomförande nödvändigblifna kostnaderna. Jag skall nu, så vidt på mig ankommer, försöka bekämpa motståndet i alla dessa hänseenden, det ena efter det andra.

Indelningsverket, huru förträffligt det än är såsom anskaffningsmedel utaf soldater, har likväl några fel, några olägenheter, hvilka äro beroende derpå, att fordringarne på en härorganisation hafva vexlat till följd af vexlande förhållanden, olägenheter och fel, för hvilka således icke indelningsverket i sig sjelf bär skulden och ännu mindre dess stiftare, hvilken ju icke kunde förutse dessa vexlande förhållanden. Det förnämsta af dessa förhållanden är, att arméernas storlek, sedan revolutionskrigen i början af detta århundrade, och den allmänna värnpligtens i sammanhang dermed stående införande, stigit till en sådan höjd, att intet land förmår hålla en fredsstyrka så stor, att den blir tillräcklig för att utföra krig. För att ett land icke skall utsugas genom en alltför stor fredsstyrka, måste arméorganisationen vara sådan, att armén under fredstid är måttlig, men kan vid krigets början svälla ut till en tillfredsställande storlek. Denna fordran kan indelningsverket icke uppfylla, i synnerhet om man uppställer sådana pretentioner, att folket skall tjena länge och vara försecd med jordtorp. Den förra fordran hindrar denna utsvällning, och den senare, eller att soldaten skall hafva torp, hindrar de partiella och tidsenliga reformerna, motverkar dem åtminstone. Det är således lätt begripligt, att ett indelningsverk, sådant som det nuvarande, icke kan skaffa en tillräckligt stor styrka i händelse af krig. För att visa detta behöfver jag blott taga ett par exempel.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Om hvarje soldat skall tjena från sitt femtionde år — vi skola tala om förbättringarne sedan — så, när kriget börjas, långt ifrån att arméns styrka ökas, förminskas den, ty af desse soldater, som närma sig femtitalet, äro många svaga och sjukliga, hvilka det vore oklokt att föra med i kriget och således måste lemnas hemma. Tager man deremot en härorganisation, som håller soldaten en kortare tid under fanan, t. ex. 5 å 6 år, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, och gifver honom fullständig öfning, så är det ju gifvet, att dessa 5 år, äfven om han under hela tiden skulle hållas i skola, kosta mindre än soldatens aflöning under 20 å 30 år. Det är likaledes gifvet, att, då en soldat, fullt öfvad, tjänar i 5 år i linien, han under de följande 6 å 7 åren kan återfinnas i reserven och under de derpå följande 8 å 9 åren i landstormen, och att man således vid mobilisering i stället för 1 öfvad karl, såsom nu är förhållandet med vårt försvarsväsende, kan få 3 goda karlar för samma, om icke för bättre pris. Kan det vara klokt för ett så litet land som vårt och med en så ringa kapitaltillgång att *hålla* fortfarande på ett system, som icke kan gifva oss ett fullt betryggande försvar, när kriget star för dörren? Är det icke vår skyldighet, om det också kostar hårdt på att bryta med en sekelgammal institution, att ju förr dess hellre antaga ett nytt system, som gifver oss hopp att kunna med framgång möta våra fiender?

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Om herrarne vilja se, huru detta indelningsverk, i afseende på förmågan att svälla ut, tager sig ut i jämförelse med Kongl. Maj:ts förslag i detta fall, så vill jag hänvisa till en reservation, som afgifvits af en af indelningsverkets bästa och varmaste vänner, General Abelin. Slå vi upp denna hans reservation, så finna vi honom på ett ställe yttra: »för att kunna få ett tillfredsställande försvar, byggt på indelningsverkets grund, måste vi öka den indelta arméns styrka till 28,000 man, och dessutom öka den värfvade styrkan till ett antal af 9,500 man, summa 37,500 man». Han säger vidare, att det är en förtjenst hos hans förslag, att det har en större fredsstyrka; jag vill deremot påstå, att det är ett positivt fel i organisationen, om icke den större fredsstyrkan äfven motsvaras af en i samma proportion större mobiliseringsstyrka. Men huru tager sig detta ut, huru ställa sig dessa två, landtförsvarskomiténs och General Abelins, system bredvid hvarandra? Han uppgifver sjelf, att man vid en mobilisering icke kan undvara dessa f. d. stamsoldater, och han uppgifver äfvenledes sjelf, att den värfvade truppstyrkan, antagen på samma villkor, som Kongl. Maj:ts förslag innehåller, till ett antal af 9,500 man, skulle vid mobilisering utsvälla med 8,000 man f. d. stamsoldater, under det att den indelta truppen, oaktadt den ökades till 28,000 man, likväl icke skulle förmå svälla ut med fullt 6,000 nummer. Jag vill härvid dock inom parentes hafva nämnt, att om man beräknar den årliga afgangen efter samma grunder som i Kongl. Maj:ts förslag samt utgår ifrån den uppgifna rekrytstyrkan 2,200 man, styrkan af f. d. stamsoldater vid indelta armén blefve ännu mindre; den komme icke att uppgå till mera än omkring 3,000 man i stället för 6,000. Se der systemet fullt opartiskt ställt vid sidan af Kongl. Maj:ts; men det faller sjelft sin dom med dessa uppgifter. Hvad angår den uppgiften, att den värfvade styrkan, 9,500 man, skulle gifva ett tillskott af omkring 8,000 f. d. stamsoldater, så håller den streck med Kongl. Maj:ts förslag, ty af 25,000 man fredsstyrka få vi en krigstyrka af mellan 44- och 45,000 man, således en tillökning af omkring 80 procent.

Men säger man: detta skall förbättras; vi skola »bygga på det bestående grund», men »med partiella och tidsenliga reformer»; och dessa partiella och tidsenliga reformer skulle bestå deri, att man ökade den värfvade armén detta på samma gång som man just från det håll, som vill hafva kvar det nu varande, gör allt möjligt för att fördöma den värfvade armén! Kan sådant kallas konsekvent? Vidare vill man förbättra indelta armén medelst att minska tjänstetiden, derigenom på samma gång erkännande nödvändigheten af minskad tjänstgöringstid, för att få reservtrupper af f. d. stamsoldater. Men man tager dock icke steget fullt ut, utan stannar vid att föreskrifva en afgångsålder af 40 år. Kan detta anses vara riktigt? Hvilken af herrarne, som har jordegendomar, skulle väl, om ni hade en torpare, hvilken tjänat under 20 års tid, vilja köra bort denna från torpet och lemna det åt en annan! Skall torpsystemet bibehållas, så är det åtminstone, enligt min mening, det enda rätta, att soldaten får tjena så länge som möjligt.

Men ännu mera riktigt anser jag det vara att vilja förbättra indelningsverket på det sätt, att man med bibehållande af torpet låter soldaten afgå efter sex års tjenstgöring. Om han skall tjena endast under denna korta tid, hvartill gagnar då torpsystemet? Af dessa sex år komme soldaten ju att tillbringa de två första i rekrytskolan, det tredje i underbefälsskolan, om han dertill befundes lämplig, och de tre sista åren vore han ju borta från hemmet en del af sommaren. Hvartill det under sådana förhållanden kan tjena att binda soldaten vid torpet, kan jag icke fatta.

Då här talas om »partiella och tidsenliga reformer», får man icke helt och hållet förglömma, att detta indelningsverk nära nog lika mycket är en skattegrund som en organisationsgrund; och hur det går att med dylika reformer utjenna de ojemnt tryckande bördorna, kunna herrarne nog bedöma, om I studeren 1833 års lönereglering för arméns boställen. Det klagades redan länge öfver, huru opropor-tionerligt olika boställen i olika grader voro taxerade och det tillsattes år 1830 komitéer i alla delar af landet, för att undersöka detta förhållande och åstadkomma rättelse härutinnan; och resultatet af tre års arbeten blef 1833 års lönereglering för arméns boställen, som skulle afhjelpa de öfverklagade missförhållandena. Men herrarne veta, huru det slog ut. Man fick se boställen, hvars årliga afkastning faktiskt uppgick till 5- å 6,000 kronor, men värderats till allenast 1,200 å 1,300 kronor, under det att å andra ställen alldeles motsatsen egde rum! Det går samerligen icke så lätt att åstadkomma dylika utjenningar öfver hela landet.

Ett annat fel, som vidlåder indelningsverket, är att soldatens utbildning blir motarbetad deraf, att han är bunden vid torpet. Ty det är klart, att man icke gerna kan finna det vara tacksamt att öka anslaget till vapenöfningar, till skolor, m. m., då detta åtföljes af skyldighet att bruka jorden, under det soldaten är frånvarande vid dylika kommenderingar och detta gör, att den indelte soldaten aldrig kan få den utbildning, som är erforderlig; rekrytskolan blir kort, underbefälsskolan blir kort och mötena blifva korta. På tal om torpens brukning vill jag, med anledning af det vid denna riksdag jem-väl framställda förslaget att befria rust- och rotehallen från denna skyldighet och i stället öfverflytta densamma på staten, endast bedja de herrar, hvilka tala om de millioner ökade kostnader, den af Kongl. Maj:t föreslagna nya härordningen skulle medföra, vara öfvertygade derom, att en sådan åtgärd som den ofvan nämnda skulle blifva betydligt kostsamare.

När indelta armén inrättades, betraktades den endast sasom reserv. Sverige egde då Östersjöprovinserna och Pommern och i dessa delar af riket stodo icke indelta utan endast värfvade soldater, som skulle vara färdiga att mottaga det första anfallet. Meningen med de indelta soldaterna var, att de skulle utgöra en stående tillräcklig reserv. Huru de förmådde att fylla denna uppgift, kan inhenas af historien om indelningsverket. Man nödgades redan 20 år derefter bryta med knektekontrakten, som tillförsäkrade dem, hvilka höllo soldater, att vara fria från utskrifning, samt ålägga dem att uppsätta 2- och 3-männingsregementen »Prestedragoner» m. m., och på 1700-talet måste

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Vargeringsregementen uppsättas o. s. v. Med ett ord, den indelta armén har aldrig visat sig tillräcklig, ej ens såsom reserv.

En annan fördran, som man måste ställa på en klok härorganisation, är den, att denna bör vara lämpad efter landets allmänna försvarsplan. Jag vill icke upptaga tiden med att närmare utveckla denna sak. Greffe Björnstjerna har redan gjort detta på ett fullt tydligt sätt. Organisationen skall äfven medgifva en lätt och hastig mobilisering, men för att åstadkomma detta måste trupperna vara på förhand i fredstid ordnade för krigföring, det vill säga hvarje arméfördelning bör hafva sitt infanteri, sitt artilleri och sitt kavalleri, sina tillhörande ingenjör- och trängtrupper. Detta är nu icke förhållandet. Skulle denna brist afhjelpas, men indelningsverket på samma gång bibehållas, så kan det icke ske på annat sätt än att uppsätta nya värfvade trupper, draga in vakanser och till landtförsvaret öfverflytta en del flottan nu tillhöriga båtsmansrotar. Tro herrarne, att detta skulle blifva ändamålsenligt? Tro herrarne, att det skulle vara värdt att för Riksdagen framlägga ett sådant förslag, och att Riksdagen skulle antaga det? För min del tror jag det icke.

Bland de anmärkingar, som blifvit rigtade mot det Kongl. förslaget, är den bästa käpphästen, om jag så må uttrycka mig, den, att man icke skulle kunna erhålla en så stor årskontingent, som förslaget afsör. Jag ber herrarne komma i håg, att Kongl. Maj:t icke ställt pretentionerna så, att 5,500 man skola uttagas nästa år. Kongl. Maj:t har endast begärt 2,700 man för år 1884, det vill säga omkring 600 mindre än nu årligen anskaffas på frivillighetens väg. Sedan kommer denna siffra att ökas hvarje år med omkring 200 man. Fördelarne häraf kan man mycket lätt inse, om man vill göra det. I afseende å anskaffningen af stamtruppen för den närmaste framtiden ber jag få nämna, att jag läst en uppsats i detta ämne af en officer vid den indelta armén, en kompanichef vid Vestmanlands regemente. Hans sifferuppgifter har jag sökt kontrollera, och jag har befunnit dem vara rigtiga. I den nämnda uppsatsen, som finnes införd i tidningen Stockholms Dagblad för Lördagen den 5 och Måndagen den 7 i denna månad, har han visat huru rekryteringen nu ställer sig vid ett indelt kompani, hvars område har i det närmaste samma folkmängd, som området för ett kompani af den nya infanteristammen. Han säger, att för det indelta kompaniet behövas nu i medeltal 8 rekryter årligen. Derpå visar han, att inom ett kompaniområde af lika storlek erfordras efter den nya härordningens genomförande under de första 6 åren högst 6 rekryter (nu 8), under 7—12 öfvergångsåren högst 10 och derefter omkring 15. Deremot förekommer ganska ofta, att vid det indelta kompaniet, efter generalmönstringarne, behövas 20 rekryter, ja, kanske derutöfver. Det har icke visat sig några svårigheter att rekrytera den indelta truppen, men att detta icke helt och hållet berott på torpsystemet, visas uti ifrågavarande uppsats, ty der säges, att indelta soldater, som drifva en näring eller ett handverk, söka blifva befriade från torp, hvilka ligga långt aflägsna från de stora stråkvägarne, för att flytta närmare dessa och derigenom erhålla lättare tillfälle till arbetsförtjenst. Det låter ganska naturligt, och jag tror, att förhållandena verkligen äro sådana.

Ännu en sak ber jag att få fästa herrarnes uppmärksamhet på. Jag önskar och tror, att de ifrågavarande skolorna för manskapet, då de icke förläggas i kaserner, utan i baracker på mötesplatsen och inom vederbörande regementsområde, skola blifva, snart sagdt, verkliga folkhögskolor. I dessa skola ynglingarne erhålla insigter i, förutom de militära ämnena, äfven en del andra ämnen. De skola komma att få lära sig läsa, skrifva och räkna samt till en del grunddragen af geografi, historia, naturlära o. s. v. Jag föreställer mig, att det finnes ynglingar, som icke äro så förmögna, att de kunna hållas i folkhögskola på egen bekostnad ett par vintrar, men deremot kunna de hållas i dessa skolor, der de blifva födda och klädda och lära sig sköta sin kropp, aftönade derjemte med 160 à 180 kronor om året, om herrarne antaga Kongl. Maj:ts förslag. Antages Särskilda Utskottets, så få de det ännu bättre och landets ungdom skall också snart lära sig inse fördelarne af dessa skolors genomgående. Den hindras icke af skolan i sin framtida anställning, ty skolorna äro så ordnade, att de börja vid tjänsteårets början och sluta vid dess slut. Jag tror äfven att detta skall spela en ganska stor och vigtig roll.

Giltigheten af invändningen att de blifva för unga inser jag icke, då bestämmelserna blifva desamma som nu, att de nemligen icke få antagas yngre än 18 år (17 år nu till och med vid indelta rytteriet) och icke äldre än 26, hvartill kommer bestämmelsen derom, att de skola vara till krigstjänst dugliga. Det kan således aldrig i något fall blifva händelsen, att de äro så unga, att de blifva i fysiskt hänseende för svaga, och hvad medelåldern angår, vill jag tro, att den, som räknat öfver det och som nyss uppgifvit, att den icke skulle vara öfver 22 år, icke räknat rätt. Första anställningen är på minst 2 och högst 6 år, men sedan få de rekapitulera intill 32 års ålder, hvadan sannolikt blir, att medelåldern kommer att uppgå till 24 à 25 år, likasom nu vid den värfvade armén. Att denna ålder icke är något fel, kunnen ni, mine herrar, för öfrigt bäst inhemta af den omständigheten, att i kriget mellan Tyskland och Frankrike de preussiska soldaternas medelålder var 23 år, men att de ändock visade sig kunna väl hålla ut och vara tjänstdugliga. Vidare bör bemärkas, att stödet för beväringen icke skall utgöras af dessa nyanskaffade soldater, utan stödet skall sökas hos alla dem, som inkallas vid mobiliseringen; då komma äfven alla f. d. stamsoldater in, således ända till och med dem, som äro 32 år, hvaraf följer, att åldern för dem som skola utgöra stöd för beväringen, kommer att ligga emellan 20 och 32 år eller, enligt beräkning, vid omkring 26 års ålder. De äro således icke så unga som uppgafs.

Skulle vidare ett hinder anses ligga deri, att det icke finnes några torp i det föreliggande förslaget, och det således skulle af sådan anledning blifva svårt att få folk, så ber jag få upplysa, att jag varit chef för ett regemente, der det icke fans ett enda torp, samt att, under de fyra år jag var chef, intet enda nummer ändock var vakant längre tid än 5 à 6 månader, utan höllos rotarne i allt fall fulltaliga. Bristen på jordtorp för den nya stammen bevisar således ingenting dervidlag.

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Man uppgaf också, att garantilagen skulle komma att verka tryckande, ojemnt och obilligt; det »ena indelningsverket», som talaren kallade garantilagen, är ojemnt, sade han, och samme person säger i sin reservation, att det är obilligt. I det fallet ber jag också få hänvisa till en artikel, som stod att läsa i en tidning i förra veckan, och som slog mig därför, att den visar huru billig garantilagen ställer sig och huru litet tryckande den skulle blifva. Denna artikel skickade jag upp till Statistiska centralbyrån för att få uppgifterna rörande befolkningen på landsbygden samt taxeringsvärden och inkomstbevilningen kontrollerade; och öfverdirektören förklarade de upptagna siffrorna i dessa fall riktiga. Deraf framgår, att i Sveriges landsbygd i allmänhet komme, om icke en enda soldat på frivillighetens väg anmäler sig, om anskaffningen beräknas till 5,500 man, således när härordningen blifvit till fullo genomförd, det vill säga om 15 år, och om vidare legan beräknas blifva 100 kronor dyrare än den som föreslagits och om slutligen denna högre kostnad skulle fördelas på de olika rekryteringsområdena — i artikeln hade oriktigt uppgifvits det bidrag, staten skulle lemna, till två tredjedelar och kommunernas till en tredjedel, hvilket nu i min kalkyl rättats — om allt detta förutsattes, säger jag, skulle garantilagens utskrikna bördor visa sig så lätta att bära, att i den ort, der den blir hårdast tryckande, nemligen Kronobergs län, skulle, under förutsättning att ingen enda soldat anmälde sig frivilligt, lagen ändock af 10,000 kronors inkomst eller af fastighet till värde af 166,660 kronor, endast kräfvat ett bidrag af 16 kronor 50 öre: och om halfva antalet anmäler sig, så blefve kostnaden hälften af detta belopp eller 8 kronor 25 öre. Till uppgiften voro bifogade kostnadsberäkningar för åtskilliga andra län, såsom Stockholms, Östergötlands, Vesternorrlands o. s. v. För sistnämnda län stod kostnaden till 7 kronor 50 öre för 10,000 kronors årlig inkomst. Jemte förklaring, att Kronobergs län komme att drabbas hårdast, gjorde artikelförfattaren slutligen den för öfrigt mycket riktiga reflektionen, att i de fattigare delarne af Sverige, der dagsverksprisen äro lägre, blir det också billigare att anskaffa soldater. Ja, det är ju gifvet, att så är, och att på så sätt äfven ojemnheten i den tyngd, hvarmed lagen kommer att hvila på en rikare eller en fattigare provins, icke blir stor.

I afseende på garantierna för den nya härordningens genomförande, i hvad det rör soldaters anskaffning, uppgaf en talare vidare, att en general yttrat, men tillade dock försigtigtvis, att detta yttrande finge stå för hans egen räkning, att norr om Dalelven ingen enda soldat skulle kunna värvas. Detta påstående hoppas jag dock herrarne finna vara fullt vederlagdt af den upplysning jag nyss lemnade, om jag tillika uppgifver, att det var Jemtlands fältjägarecorps jag syftade på, och att lönerna derstädes vexla mellan 120—175 kronor om året. Då detta är en värfvad, det vill säga med penningar aflönad corps, är ju dermed fullt vederlagdt det påståendet, att man icke skulle kunna erhålla soldater i norra Sverige, om torpen försvinna.

Hvad den ärade talaren yttrade om det så kallade andra indelningsverket eller det värnpligtiga befälet, vill jag nu icke bemöta,

ty dit komma vi väl framdeles och bemötandet kunna vi äfvenledes då gömma till dess. Får man det folk, som behöfves till stammen, yttrade han vidare, så, utan att vilja spå något ondt, tror jag dock, att det blir sämre folk, och i sin reservation kallade han dem till och med för »sammhällets olycksbarn.

Han får förlåta, att jag icke kan förstå detta, ty skulle en hvar, som tager lega eller tjänst på kortare tid och emot bestämd aflöning, vara ett sammhällets olycksbarn derföre, att han icke har torp, då skulle ju alla våra drängar vara sådana olycksbarn. Jag tror för min del, att våra drängar i allmänhet stå sig bra, och åtminstone icke anse sig sjelfva för olycksbarn. Det har så ofta här i Kammarerna under de föregående åren dragits fram exempel på värfvade regementen, som sköts väl och aldrig haft svårt att få folk och sådana finnas nog ännu — så att dermed skall jag icke nu upptaga tiden. Men deremot är det en annan erfarenhet, jag gjort, som jag skall bedja få nämna. Det är nemligen, att, om någon, som vill försvara Kongl. Maj:ts förslag, säger, att Vendes artilleriregemente aldrig haft svårt att få rekryter, genast påstår man, att detta icke bevisar något, och säger man att förhållandet är alldeles enahanda med Vernulands fältjägare, så bemöter man detta dermed, att det är ett så litet antal, som behöfves. Jag skall nu taga ett annat exempel från vårt grannland Finland. Finland har, såsom herrarne veta, antagit ett slags värnpligtsinstitution, på det sättet, att der uttages bland värnpligtsklasserna ett visst antal, som skall tjena vid stammen i tre år, under hvilken tid de skola genomgå första året rekryt- och andra året korporalskola. Såsom herrarne finna, är detta alldeles lika med det förslag, här föreligger. Under det tredje året deremot kan i Finland en del af manskapet permitteras, nemligen alla, som icke skola än vidare utbildas till underbefäl. Alla de öfriga skola dessutom undergå en 90 dagars öfning. De, som sålunda kvarstå i tjänst under tredje året, skola uttagas på frivillighetens väg, men, om icke tillräckligt antal anmäler sig, uttages återstoden genom lottning.

Huru har nu detta frivilliga erbjudande till förlängd militärtjänst visat sig i Finland? Finland har, såsom bekant, en befolkning af något öfver 2 millioner menniskor. År 1881 skulle derstädes uttagas till den längre soldattjänstgöringen 1,880 man och 2,687 man anmälde sig dertill frivilligt. Vilja herrarne med dessa siffror 2,687 man på en befolkning af omkring 2 millioner jemföra Sveriges folk-mängd, tror jag herrarne skola finna, att det icke kan behöfvas ens fyra och en half millioner invånare, för att få den föreslagna årliga kontingenten till armén, 5,500 man. Hvad antalet rekryter angår, som år 1882 skulle uttagas i Finland, så föreliggande derifrån ännu icke några bestämda uppgifter, men antalet, som skulle uttagas, vet jag uppgick till 1,440 man. Hvarföre antalet detta år var mindre än det föregående, berodde derpå, att man året förut skurit till för högt, för att vara säker om, att manskapet skulle räcka till oafsedt kassationen, som man då icke med säkerhet kunde beräkna, ty äfven vid de så kallade efterbesigtningarne pläga många karlar kasseras. Emellertid måste nu sistnämnda år guvernören i Kuopio län annonsera i tid-

Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

ningarne, att det icke vore värdt för flere frivillige att anmäla sig, emedan antalet redan vore öfverfullt. Jag kan icke förstå, hvartill det skall tjena att under sådana omständigheter och med sådana exempel för ögonen »måla», som man säger, »den onde på väggen» och göra förslaget värre än det kan blifva eller någonsin behöfver blifva.

En talare har här i afton sagt, att det nya förslaget visar sig så otillfredsställande i synnerhet i afseende å hufvudvapnet, fotfolket, att i detta fall skulle till och med det nuvarande indelningsverket visa sig bättre. Hvarföre fotfolket i det nya förslaget blifvit minst väl tillgodosedt, är dock helt naturligt. Fotfolket benämnes hufvudvapen derföre, att det förekommer till stort antal, är lätt att föra fram i olika mark, utkämpar de flesta striderna o. s. v., men det har icke fått denna benämning derföre, att det är svårare att anskaffa eller svårare att utbilda än de öfriga vapnens manskap. Nej, det är tvärtom det vapen, som är lättast att utbilda, och det är derför helt naturligt, att, då man skulle uppgöra ett härordningsförslag, som skulle blifva dugligt, man måste *bäst* tillgodose *de* vapen, som fordra längsta tiden i och för sin utbildning, ty för dessa vapen blir det ju alltid svårast att skaffa tillräckligt manskap, då ersättning af lidna förluster behöfves. Men att i alla fall infanteriet icke är i Kongl. Maj:ts förslag så litet tillgodosedt, att det icke skulle kunna uthärda en jämförelse med det vi nu hafva, torde herrarne *bäst* kunna finna af några siffror, som jag nu ber att få framlägga och hvilka äro hemtade ur offentliga aktstycken. När man i detta afseende vill anställa en jämförelse mellan hvad nu är och hvad Utskottet föreslagit, är det icke nog att taga med i beräkningen endast soldater och vice korporaler; dertill måste, om man vill se saken i sin helhet, förutom officers- och underofficerskadrerna äfven läggas korporalerna, emedan desse i vår nuvarande härordning ingå i stamstyrkan, och dessutom de för detta stamsoldater, som i händelse af krig äro skyldiga att åter göra tjenst och äro beräknade att utfylla kadrerna. Enligt denna beräkningsgrund ställer det sig så, att under det fotfolket för närvarande räknar tillsammans 23,997 man, af hvilka dock, såsom jag förut nämnt, en del utgöres af gammalt folk, som i händelse af krig måste lemnas hemma, så är fotfolket enligt Kongl. Maj:ts förslag beräknadt till 28,688 man, officerare, underofficerare och manskap, således omkring 5,000 man mera än nu. Huru man vid sådant förhållande kan komma och påstå, att detta vapen enligt det nya förslaget kommer att blifva svagare än det nu är, har jag svårt att förstå, synnerligast om man besinnar, att infanteriet, enligt Utskottets förslag, skulle komma att utbildas i skolor under en tid af i medeltal 16 månader och dessutom undergå repetitionsöfningar, som visserligen icke skulle komma att fortsättas under så många år, som nu är fallet, men deremot under de år, de fortgå, omfatta längre tid årligen än nu. Någon fruktan för att detta vapen skulle blifva sämre tillgodosedt än för närvarande, bör sålunda icke kunna afhålla någon, som verkligen önskar ett kraftigt försvar, från att rösta för Kongl. Maj:ts förslag.

Den sista anmärkningen gäller kostnaderna.

Hvarifrån har då detta misstroende mot de uppgjorda kostnads-

beräkningarne kommit? Jo derifrån, att reservanternas inom landtförsvarskomitén talat om beräkningsgrunden; men detta gjorde dessa reservanter icke i någon ond afsigt, utan endast för att visa, att komitén vid uppgörande af sitt förslag vid vissa poster följt en annan beräkningsgrund än som legat till grund för 1878 års förslag, och detta var ju ganska naturligt, då dessa båda förslag uppgjorts efter delvis olika system. Det var för att visa, att komitén följt en billigare beräkningsgrund än som följts 1878, som reservanternas framhöllo detta, men, som sagdt är, de hafva icke gjort det i någon ond afsigt; och att det var de olika systemen, som inverkade på kostnaderna, det framgår af de siffror, de framlagt, och ur hvilka sedermera af andra utdragits konsekvenser, som reservanternas sjelfva aldrig fänt sig. Så innehöll t. ex. 1878 års förslag, att hästarna skulle utackorderas mot ett pris af 150 kronor, men under tiden stå till regementets disposition för att derefter för kronans räkning försäljas; deremot har landtförsvarskomitén föreslagit, att hästarna skola vid 8 års ålder utlemnas till jordegarna, som kunna vara benägna att emottaga dem och att hästen, när han nått en ålder af 13 år, *skall blifva jordegarens tillhörighet*. Under sådana förhållanden var det naturligt, att man ansåg sig kunna beräkna *utackorderingspriset* betydligt lägre än i 1878 års förslag. Detta kommer visserligen att menligt inverka på *remonteringspriset*, hvilket äfven blifvit af komitén höjdt; sådant visas äfven af reservanternas i landtförsvarskomitén, men förtiges af de herrar, som vilja göra så stora affärer på nämnda komiténs beräkningar. Det är ju naturligt, att, då hästen, efter det den varit utackorderad, såldes för kronans räkning och derigenom en del af monteringspriset blef betäckt, detta pris i 1878 års förslag skulle kunna beräknas något lägre.

Emellertid hafva anmärkningarne i främsta rummet rigtats mot komiténs beräkningar öfver kostnaden för manskapets underhåll och beklädnad; och då komitén för att visa, huru denna underhålls- och beklädnadskostnad skulle komma att ställa sig, inhemtat uppgifter från Danmark, Frankrike, Preussen etc., så får man höra, att det duger icke att åberopa exempel från dessa länder. Der är klimatet så mycket blidare, att der kunna soldaterna nöja sig med mindre tjock beklädnad, der äta de icke så mycket och mera dylikt. Det ansågs derföre nödvändigt att inhenta uppgifter från något annat håll, och för sådant ändamål skiekade krigsstyrelsen ut en officer till Finland. Då kunde man åtminstone icke skylla på det mildare klimatet, och det system, som der antagits, är äfven i viss mån likartadt med det, som legat till grund för komiténs förslag i fråga om skolornas längd med mera. Jag ber derföre att få lemna några sifferuppgifter angående kostnaden för dessa skolor under den tid, de hittills varit samlade. Komitén har beräknat underhållskostnaden för dessa skolor till 60 öre om dagen för hvarje man och mot denna beräkning har icke heller generalintendenten gjort någon anmärkning och detta fastän han till utgångspunkt för sina beräkningar tagit de nuvarande korta öfnings-tiderna; och herrarne kunna lätt finna, hvad detta skall inverka till höjande af kostnaden. I Finland har emellertid denna kostnad uppgått till 56 å 67 penni om dagen, det vill säga 40 å 48 öre i svensk

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)

mynt. Komitén har, som jag nyss nämnde, beräknat samma kostnad till 60 öre om dagen. Emellertid ansåg man det nödvändigt att äfven se efter, hurudan utspisningen var, och det befans dervid, att den var ganska riklig, bestående af tre mål om dagen och icke symmerligen svagare än den, som lemnas våra soldater. Brödpartionerna voro till och med större än de äro hos oss, ty de utgjorde två och tredjededels skålpund, under det att de här icke innehålla mer än två skålpund. Det oaktadt utvisa uppgifterna från Finland, att dessa 48 öre kunnat lemna sådan besparing, att större helgdagar extra förplägning af de besparade medlen kunnat bestås samt dessutom manskapet hållas med dricka (*»kvass»*) något som man der i landet synes sätta symmerligt värde uppå. Under sådana förhållanden är krigsstyrelsen ganska belåten med, att landförsvarskomitén icke beräknat kostnaden för ifrågavarande ändamål till mera än 60 öre per dag och per man.

Huru ställer det sig åter med beklädnadskostnaden? Kongl. Maj:t har på grund af landförsvarskomiténs beräkning föreslagit den till 30 öre vid längre, och till 35 öre vid kortare kommanderingar. I Finland är kostnaden för soldatens beklädnad bestämd till 14 öre per dag, hvartill dock bör läggas kostnaden för utrednings- och remskygspersedlar. På sistnämnda kostnad har man dock derifrån icke fått någon uppgift, men i Norge är samma kostnad beräknad till högst 5 öre. Antager jag då, att den i Finland skulle belöpa sig till 6 öre, så skulle hela beklädnadskostnaden der uppgå till 20 öre per dag och per man. Invänder nu någon, att man der kanske begagnar tunnare kläder, så ber jag honom göra ett besök i landförsvarsdepartementet, der prof på dessa kläder äro att tillgå, och jag tror, att han skall finna dem vara tillräckligt tjocka. Hvarpå kan nu detta billigare pris bero? Jo, förklaring derpå erhåller man, ifall man tager reda på, huru de gamla passevolantörerna gingo till väga för att kunna göra sig någon vinst. Det kunde de derigenom, att de inrättade särskilda verkstäder, der kläderna förfärdigades och reparerades, ty på detta sätt skulle kostnaden alltid ställa sig mindre, än om de skulle hafva gått så till väga, som man sedermera gjort. Jag tror dertföre icke heller, att man gör rätt, om man endast af Arméförvaltningens tabeller vill sluta till hvilken storlek kostnaden för beklädnaden bör uppgå här i Sverige, emedan man äfven måste fästa afseende derpå, att det system, som följes vid beklädnadens anordnande måste inverka på priset.

Vidare har anmärkts, att byggnadskostnaderna skulle komma att öfverstiga, hvad landförsvarskomitén beräknat dem till. I afseende å kasern- och inqvarteringsutgifterna framgår det då redan af Kongl. Maj:ts proposition, att denna post blifvit af Kongl. Maj:t höjd. Men äfven i detta fall tror jag, att besparingar kunna göras, emedan här kostnaden likaledes är beroende af det system, som följes. Och om dessa kostnader också skulle ställa sig 200,000 å 300,000 kronor dyrare än som blifvit beräknadt, så vore väl detta icke så farligt.

Bland de anmärkningar, som gjorts, läses äfven följande: »Den skolpaviljong, hvartill modell lemnas i bilagan A och som beräknats

kosta 40,000 kronor, kan ej användas vintertiden utan en efter våra klimatiska förhållanden lämpad förändring i konstruktionen, hvilken förändring sannolikt kommer att förhöja priset med omkring 25 procent.» Ja, det är mycket möjligt, att man kan bygga baracker, som kosta 60,000 kronor; likasom det är säkert, att riktigt vackra sådana kunna byggas för 80,000 kronor, men lika säkert är det, att baracker kunna byggas för billigare pris, och äfven i det afseendet vill jag taga exempel ifrån Finland. Der har man byggt baracker för kompanierna, rymmande ungefär samma antal man som de här föreslagna, hvilka skulle gifva plats för dels 120 och dels 112 man. Dessa baracker i Finland äro dock försedda med utskjutande flyglar, i hvilka rum finnas för de ettårsfrivillige, för läkarens besigtningss-lokal samt för fältväbeln och för rustkammare. Barackerna bebos både vinter och sommar och kosta med sina flyglar icke mera än omkring 43,000 kronor hvardera, oaktadt de äro vackra, ändamåls-enliga och indelade i en mängd rum, så att ungefär åtta rum disponeras af manskapet och 4—6 rum af de frivillige med mera. Att döma efter detta pris tyckes det väl, som om man skulle kunna få en barack utan flyglar byggd för 40,000 kronor, och jag tror desto mera derpå, som jag samtalat med en byggmästare, hvilken vid Axevalla byggt baracker och hvilken, när han fick se ritningarne till den ifrågavarande byggnaden, förklarade att han ansåge sig kunna bygga den för 35,000 kronor. Jag har velat nämna detta såsom en motvigt emot påståendet, att byggnadskostnaderna blifvit för lågt beräknade.

Vidare har det anmärkts, att den kostnad för förrådslägenheternas *utvidgning*, som komitén beräknat för vissa regementen till 10,000 kronor, äfven skulle vara för lågt tilltagen. Men om jag äfven här ser efter, huru denna sak ställt sig i Finland, finner jag, att för de nybildade bataljonerna derstädes uppförts rustkammare, delade i tre afdelningar, den ena för vapen, den andra för kläder och den tredje för utredningspersedlar, och detta för ett pris af endast mellan 4,000 och 5,000 kronor i svenskt mynt för hvarje rustkammare. Naturligtvis är det omöjligt att svara för hvarje siffra, men af de uppgifter, jag nu lemnat, tyckes det väl, som skulle landtförsvarskomitén hafva haft goda skäl för sina beräkningar.

Man har vidare anmärkt, att fourageringskostnaden blifvit för lågt beräknad. Det är mycket möjligt, men man kan dock minska denna kostnad på många sätt. Jag skall nämna ett: svenska armén hade förr för sina hästar sex fourageringsstater, i hvilka hö och hafre ingå till olika myckenhet, så att, då hörationen minskas, ökas i stället hafrerationen, och tvärt om, de olika staterna skulle användas allt eftersom tillgången och priset stälde sig på höet och hafren. Ett sådant system kan man tillämpa så, att besparingar kunna göras. Jag kan tillägga, att jag har erfarenhet härom från år 1880, då det var ett dåligt sädesår i Vestergötland. Jag minskade då mina hästars hafreration och ökade i stället hörationen, och derigenom lyckades jag nedsätta fourageringskostnaden för hvarje häst med 17 öre per dag. Häraf synes ju, att man genom att följa ett klokt

Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)

system kan minska kostnaderna för fourageringen, ty när den en- skilde kan göra detta, så bör det äfven vara möjligt för staten.

Bland anmärkningarne förekommer vidare, att man skulle hafva underlåtit i beräkningen upptaga kostnaden för två ytterligare skjut- fält. Den anmärkningen är riktig och har utan tvifvel till en del sin grund deruti, att den person, som hade i uppdrag att uppgöra kostnadsberäkningarne, i detta fall icke kände till någon lämplig plats för skjutfält i Nerike, och att han ansåg att det artilleri, som der komme att förläggas, i nödfall finge begagna samma skjutfält som Svea artilleriregemente nu använder, nemligen vid Marma i Upland, ehuru transporten i så fall blir något längre. Hvad frågan om ett skjutfält i Jemtland beträffar, så har jag själf gjort under- sökning derstädes, då det var fråga om att förlägga 2 batterier af Svea artilleri till Östersund, och då fann jag, att det icke var svårt att inom den provinsen erhålla lämplig plats för sådant ändamål.

Under sådana förhållanden tror jag, att den misstro man tyckes hysa mot regeringens kostnadsberäkningar är obefogad. Det låter visserligen mycket, då man säger, att kostnaderna komma att uppgå till omkring 28 millioner, men det är dock icke mycket, om man besinnar att det är först om 15 år, som de skola uppgå till denna summa. Jag såg här om dagen efter, huru mycket vår ordinarie landtförsvarsbudget stigit på de sista femton åren. År 1868 utgjorde den i rundt tal $9\frac{1}{2}$ millioner, hvartill naturligtvis måste läggas värdet af de löneförmåner, som boställena kunde anses lemna. Detta värde kan enligt af Statskontoret, Arméförvaltningen och Kammarkollegium gemensamt gjorda beräkningar uppskattas till $3\frac{1}{2}$ millioner. Hela den ordinarie landtförsvarsbudgeten utgjorde således år 1868 13 milli- oner. Ordinarie anslaget är nu 17 millioner, och har således stigit med 4 millioner. Och då alla utgifterna under fjerde hufvudtiteln nu utgöra 24 millioner, torde ej vara farligt att om 15 år beräkna desamma till 28 millioner eller under dessa 15 år också en ökning af 4 millioner. Och hvad skall man icke vinna med dessa kostnader? Jo, förbättringar inom alla vapen, och särskildt vill jag påpeka en tidsenlig träng, som hittills helt och hållet saknats, samt ett godt positionsartilleri. Det är vinsten af dessa ökade utgifter.

Bästa beviset på, att jag tror på de uppgjorda beräkningarne, ligger deruti, att jag förklarar, att, om ni, mine herrar, vilja afsäga eder rättigheten att organisera, att säga: så och så många bataljoner, så och så många löjtnanter skall det vara — ty det är saker, som ni icke kunnen yttra eder om med full sakkännedom — och i stället helt enkelt säga: vi bevilja den begärda summan, organisera dermed vårt försvar, så tror jag, att regeringen med uppräckt händer skulle säga: vi taga den och ansvara för att vi dermed kunna genomföra organisationen.

Jag skulle önska, att hvad jag nu sagt kunde rubba misstroendet mot kostnadsberäkningar, ty efter hvad jag tror, är detta den mara, som rider herrarne mest och som tyckes mest hindra den nya orga- nisationens genomförande.

Herr af Trolle: I en för fosterlandet så viktig fråga som denna, hvilken går ut på att ordna både landt- och sjöförsvaret på ett tidsenligt sätt samt i samband härmed afskrifva grundskatterna liksom äfven rustnings- och roteringsbesväret, i en så viktig fråga anser jag att man bör yttra sin mening tydligt och klart, på det att nationen må få veta, hvilka åsigtter landets representanter härutinnan hysa.

För min del kommer jag att rösta för bifall till ifrågavarande paragraf 40. Jag anser nemligen, beträffande sjelfva försvaret, att vi genom att antaga det Kongl. förslaget komma att få både en god och väl organiserad armé samt ett godt sjöförsvär. Sedan Herr Krigsministern så uttömmande yttrat sig i frågan och Generalen Grefve Björnstjerna äfven haft ordet, kan det icke behövas, att jag såsom varande sjöofficer söker att framhålla de stora förtjenster, som den ifrågasatta arméorganisationen i sig innebär. Jag vill emellertid säga, att den är för mig ännu mer tilltalande därför, att man från denna organisation ganska lätt kan öfvergå till den allmänna värnpligten. Visserligen är vår nation kanske ännu icke mogen för ett så stort steg, men jag hoppas, att den tid icke är så långt aflägsen, då den allmänna värnpligten äfven här kommer att göra sig gällande och blir för nationen ett behof att genomföra. Det nu föreliggande arméförslaget bör, genomfördt efter en sjutioårig fredspannning, nog komma nationen att med allvar tänka på, att vi hafva ett land att försvara, och jag tror, att nationen har så mycket kvar af den gamla svenska krigaräran, att det icke dröjer länge, innan nationen sjelf tager det viktiga steget att införa den allmänna värnpligten. Då först tror jag att vi äro på den rätta vägen i afseende å försvaret, helst som en försvarsorganisation med den allmänna värnpligten såsom grund bör blifva vida billigare än genomförandet af det föreliggande förslaget; och derigenom skulle landet nog få medel öfver att använda till sjöförsvarets än mera fullkommande. Jag måste nemligen erkänna, att jag anser sjöförsvaret vara *lika* viktigt som landtförsvaret. Men jag vill tillika upplysa, att jag, ehuru sjöofficer och mycket intresserad för sjöförsvaret, dock icke för närvarande eller under den närmaste framtiden vill lägga försvarets *tyngdpunkt* på sjöväpnet; jag hoppas dock att det skall utvecklas så mycket som möjligt. Detta kan förvåna dem, som i likhet med Herr Rundbäck icke vilja godkänna det Kongl. arméförslaget utan mer ömma för sjöförsvaret och der vilja lägga försvarets tyngdpunkt. Jag hoppas att, när vi komma till sjöförvarsfrågan, blifva i tillfälle att mer utveckla dess värde; men tydligt är, att vi behöfva både armé och flotta, armén naturligtvis för att taga emot den fiende, som vill landstiga, och flottan för att göra honom allt möjligt afbräck, innan han kommer till landstigningspunkten, genom att försvaga och decimera honom, och sedan tror jag, att den armé vi skola få enligt Kongl. förslaget skall vara tillräcklig att kasta fienden tillbaka i hafvet. Att lägga tyngdpunkten på sjöförsvaret, kan jag icke för närvarande eller under närmaste framtiden tillstyrka. Vi hafva visserligen ett ypperligt sjöfolk, ett godt befäl och underbefäl och ganska vackra sjötraditioner. men att lägga tyngdpunkten af försvaret

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)

på sjövapnet är en fråga, som är uteslutande en penningefråga, och att uppföra så många millioner, som erfordras för ett fullt betryggande sjöförsvar, vill jag icke vara med om. Man kan mycket väl fatta olämpligheten deraf, om man betänker, hvad den tyska marinen kostar. Den har för närvarande en budget af omkring 50,000,000 riksmark. Skola vi lägga tyngdpunkten på sjöförsvaret, måste vi skaffa oss en flotta, som blir ungefär lika stark som den tyska, men härtill erfordras en summa så stor, att den nära nog uppgår till hela kostnaden för försvaret, och ändå kunna vi icke anse oss hafva ett betryggande försvar, så vida vi icke äfven hafva en armé, ty eljest ligger landet öppet för fienden, om han lyckas blifva herre på sjön.

Jag anser, att det föreliggande förslaget både i fråga om arméns och flottans organisation är för den närmaste tiden mycket godt och tillfredsställande. Och hvad särskildt sjöförsvaret beträffar, hade jag vid remissdebatten äran att härom yttra några ord, och jag repeterar nu, att man för den begärda årliga anslagssumman af 7,000,000 kronor kan få ett ganska godt kustförsvar, allra helst som jag hoppas, att Riksdagen rörande fartygstyperna kommit till insigt om att skaffa oss sådana pansarfartyg, som äro lämpade efter förhållandet vid våra kuster och kunna uppträda öfverallt i Östersjön, och icke längre lägga an på att skaffa oss sådana små fartyg som de, hvilka nu ligga vid skeppsholmsvarfvet och äro så litet sjödugliga, att de icke ens kunna gå utanför Landsorts fyr.

Jag slutar med att yrka bifall till den ifrågavarande paragrafen, men gör det endast under den förutsättning och det yttryckliga villkor, att Kongl. Maj:ts förslag, så väl beträffande lands- som sjöförsvaret, oförändradt antages. Endast under denna förutsättning vill jag vara med om grundskatternas afskrifning.

Herr Rydin: I denna fråga står jag på samma ståndpunkt som åtskillige föregående talare, att icke kunna biträda det nu framlagda förslaget. Jag har nemligen funnit och finner, ju mera frågan debatteras, att blott en lösning af densamma gifves, och det är en värnpligtsarmé. Herr Krigsministern slutade sitt anförande dermed, att det, som utgjorde hindret för antagande af detta arméorganisationsförslag, det var kostnaderna. Nej, det är icke kostnaderna, som äro hinder för förslagets antagande, det är den allmänna värnpligten. Det är den öfningstid, härigenom älägges, den beredelse till skicklighet för landets försvar, som värnpligten fordrar, det är detta, som utgör hindret och har utgjort hindret för hvarje arméorganisationsförslag, som blifvit framlagdt, och det är på detta hinder som hvarje sådant förslag har stupat. Om man nu betraktar det här framlagda förslaget, så måste man finna, att detsamma är, såsom sakkunnige män förklarar, så nätt tilltaget och så nära gränsen af det otillfredsställande, att icke ett enda iota af detsamma får ändras, för att ej förslaget skall blifva så svagt, att derigenom icke upprätthålles en försvarsorganisation. Och huru har det likväl gått med detta förslag? De tongifvande i denna Kammare hafva samtliga reserverat sig mot förslaget på hvarje punkt, som ger detsamma styrka och kraft. Hvad är det då, som vållar detta?

Jag har all aktning för andras öfvertygelse, och jag inser väl svårigheterna i en situation som denna, då man har så många förslag å bane, men hvad är det, som utgör den innersta anledningen till motståndet mot detta förslag? Det är de 90 dagarnes öfningstid, som är bestämd för de värnpligtige. Det är punktens kärna; det är der man skall operera. Och jag får tillägga, att i samma ögonblick denna Kammarer vill enhälligt och kraftigt förklara, att den antager dessa 90 dagars öfning, i samma ögonblick skulle jag låta alla mina betänkligheter vid detta förslag falla. Men till dess dessa 90 dagar blifva beviljade af denna Kammarer, till dess anser jag mig berättigad att hysa betänkligheter och vill icke vara med om ett förslag, som sättes upp för att användas vid en sammanjemkning, der till slut man skall pruta på dessa 90 dagar och sätta ned dem till 60. Det är med anledning af dessa farhågor min tvekan om förslaget lämplighet blifvit allt mer och mer stark.

Om förslaget vore en öfvergång till allmänna värnpligten, då ville jag gilla det, men är det så, att det skall blifva en slutpunkt för en arméorganisation, då kan jag icke på några vilkor antaga det. Jag kan icke komma ifrån mina farhågor, att det är en slutpunkt man här vill hafva, en slutpunkt, till hvilken man dessutom först efter 15 år skulle komma. Man skall således hafva en öfvergångsperiod af femton år för att slutligen komma till ett förslag, som ändå icke är baserad på allmänna värnpligten. I Holland hafva vi exempel i detta hänseende, utomordentligt belysande för sjelfva frågan. Der har man en värfvad stam tillsammans med supplementär löftning, och hvad har man åstadkommit? En armé, som är totalt misslyckad. Jag tror icke, att man här i Sverige har mycket stora förhoppningar att erhålla en värfvad stam af ens så stort värde som vår nuvarande eller en i det hela nöjaktig arméorganisation, i synnerhet om beväringen får så liten öfning som reservanterna bjuda, och man tillika, såsom reservanterna, gör nedsättningar på alla de viktigaste punkterna: minskar rytteriet och positionsartilleriet, indrager reserven, minskar den årliga kontingenten genom inskjutande af ordet *högst* framför 5,500 man etc. Härigenom har man ytterligare försvagat stammen. Då dessutom detta förslag är ett öfvergångsförslag, som först efter 15 år skulle blifva lag, och man dessutom icke är viss om, att det efter denna tids förlopp blir lag utan kanske endast »grunder», anser jag högst betänkligt att nu godkänna förslaget.

På grund deraf kan jag för min del icke på frågans nuvarande ståndpunkt bifalla den föredragna paragrafen, ty i och med det samma man antagit den, har man förklarat, att en utveckling från indelningsverket till en värnpliktig armé icke skulle kunna låta sig göra, utan att man nödvändigtvis måste vandra en sådan besynnerlig väg som den nu föreslagna, man skulle nemligen först skaffa sig en värfvad armé och efter förloppet af femton år ytterligare småningom arbeta på att få en värnpliktig armé. Man har yttrat de varmhjertade orden: vi vilja försvara vårt fosterland, vi äro ett folk, vi skola förblifva ett enigt folk, och på det sättet rycka upp oss. Jag, mine herrar, har en gång biträdt ett beslut i sådant syfte, nemligen 1873

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts).

års Riksdags kompromiss. Jag lät alla betänkligheter i afseende på grundskatter och indelningsverk falla för att kunna få värnpligtsgrundsatsen antagen. Jag hade den föreställningen om 1873 års riksdagsskrifvelse, att deri innehölls värnpligtsgrundsatsen, och att på den vår arméorganisation skulle grundas; och det var under sådan förutsättning jag voterade för nämnda skrifvelse. Huru har det nu gått med denna värnpligtsidé? Den finnes icke. Vill man emellertid åstadkomma nödig enighet och vill man blifva *ett* folk i försvaret, får man äfven blifva ett folk i vapen, man får antaga en värnpligtsarmé, hvarigenom hvarje medborgare vet sin pligt att under viss tid af sitt lif genomgå en kurs för förvärfvande af färdighet att kunna försvara sitt fosterland. Genom en sådan kurs blir fosterlandskärleken stärkt samt enighet och kraft inom nationen utvecklade. Sådant har den allmänna värnpligten med sig. Men att taga en stam, bestående af, i stället för befalskadrer, stamsoldater, hvilka skulle erhålla en aflöning, för bestämmande af hvars belopp man åberopat dränglönerna och hvilka således betraktas såsom ett slags legodrängar, anser jag vara ganska betänkligt.

Enär jag sålunda anser, att förevarande förslag icke är egnadt att uppfylla de fordringar, som af en ärad talare på förmiddagen förklarades innebära i detta förslag, nemligen att vi genom dess antagande skulle blifva *ett* folk och i försvaret alla lika ställda, samt den afgifna reservationen ej mycket talar för möjligheten att i enighet lösa denna viktiga fråga på ett sätt som gifver en nöjaktig försvarsorganisation, så yrkar jag afslag derå.

Herr Hæggström: Såsom herrarne se, har jag nödgats låta anteckna mig såsom reservant mot förevarande förslag, och jag innehar ännu i denna fråga den ståndpunkt, som jag intog för många år sedan, då frågan först kom på tal.

Jag har för min del icke kunnat komma under fund med, att det är så klen med vårt indelningsverk, som man från åtskilliga håll påstått, och allra minst har jag kunnat finna det, sedan jag började deltaga i det Särskilda Utskottets förhandlingar och fick höra alla de der yttrade olika meningarne. Om icke med indelningsverket vore förbunden den olyckan, att det är af skattenatur och drabbar de skattskyldige ojemnt, så frågar jag, om man tror, att frågan om dess upprifvande kommit på tal. Men der det trycker ojemnt, der klämmer skon. Man har icke kunnat förebrå den indelta soldaten brist på pligtrogenhet, och att han icke är en värdefull medlem i samhället. Alla indelningsverkets motståndare måste medgifva, att han i dessa hänseenden är så god som man kan önska. Men jorden är icke befriad från att hålla den indelta soldaten, frågan om indelningsverket är sammankopplad med frågan om grundskatterna, hvilka också trycka ojemnt, se der anledningen till allt skriket emot den indelta soldaten, hvilken får bära hundhufvudet för allt. Ingenting kan göras med indelningsverket, säger man. Personer finnas likväl, som fört indelningsverkets talan, om icke med framgång, åtminstone med heder, personer, hvilka lefva ännu i dag, och af reservationerna vid detta betänkande kunna vi se, att det ingalunda är

så förtvifladt stäldt med indelningsverket, som man från åtskilliga håll påstått.

Den näst föregående ärade talaren yttrade, att han skulle vilja antaga detta förslag, om han kunde tro, att man snart skulle få öfvergå till den allmänna värnpligten. Hade han hört hvad vi hörde i Utskottet, skulle han vara lugn i det fallet; ty alla generalerna i Utskottet förklarade, att de betraktade förslaget såsom en öfvergång till allmän värnpligt, och att de därför antogo det. Att så är meningen, kan man dessutom se af Herr Krigsministerns motivering för förslaget, ty efter att hafva redogjort för regeringens alla föregående misslyckade förslag, säger Krigsministern med ett visst vemod, att, då man icke nu kan erhålla allmän värnpligt, ingenting annat återstår än att försöka med en värfvad stam, anskaffad genom frivilliga aftal. Så har åtminstone jag uppfattat hans motivering, någon annan konsekvens har icke jag kunnat draga derur, än att man derigenom hoppas slutligen komma till allmän värnpligt. I Utskottet yttrade generalerna: bråka icke så mycket med detta förslag, det behöfves icke, vi komma icke dit en gång, det blir för landet så kostsam, att landet blir bäst belåtet med att i stället antaga allmän värnpligt, hvilket system är det enda dugliga och äfven det billigaste.

Man har också talat om andra länders förfärliga härmassor, och att därför äfven vi skulle skaffa oss en sådan härmassa. Ja, mine herrar, hade vi beaktat hvad som förr uträttats, och icke vanvårdat vårt sjöförsvaret, hade vi nu haft en bättre ställning och icke behöft tänka så mycket på att söka anskaffa stora härmassor. Ty det vore märkvärdigt, om icke vårt land skulle kunna skaffa sig krigsmateriel för lika godt pris som andra länder, allra helst med våra taggiga kuster. Det behöfves icke här en så dyrbar materiel, som talaren från Karlskrona påstod, icke Preussens flotta eller 50,000,000 kronor för ordnandet af sjöförsvaret. Man kan nog nöja sig med mindre och ändå få det ganska effektivt, om det blott organiseras ordentligt. Hade vi ett sjöförsvaret, som dugde, behöfde vi icke tänka på att försöka bringa upp landtarmén till 100, 200, ja, 300 tusen man och betala de stora kostnader, som detta medför, ty då hade man den förhoppningen, att man skulle kunna göra fienden afbräck på sjön och redan der bringa villervalla i hans härskaror, så att han icke skulle kunna sätta i land så stora massor. Då en fiende således — åtminstone hafva vi sett sakkunniga hylla den åsigten — icke kan sätta i land mer än 30,000 eller 40,000 man, torde det icke vara svårt att taga emot ett så ringa antal fiender, i synnerhet om man derjente kan göra honom afbräck på sjön. Men gör man icke något åt sjöförsvaret, måste man göra så mycket mera för landtarmén. Herrar fackmän påstå ju också att vi förr eller senare måste antaga en allmän värnpligt, ty hvarje annat system blifver så dyrbart, att det icke kan föras igenom. Här talas mycket om 90 eller 60 dagars öfning för beväringen. För min del tror jag, att man godt kan berga sig med en öfningstid af 60 dagar, nota bene om man får behålla den indelta soldaten, ty det är skilnad på den öfning, denne soldat har, och den de värfvade enligt förslaget skola få. Indel-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.*

(Forts.)

ningsverket kan mycket förbättras, om man blott vill. Vill man på statsverket öfverflytta en del af de onera, som för indelta stammens upprätthållande nu trycka rust- och rotelhållare, och fixera deras bidrag till ett fast och oföränderligt belopp, så är det klart, att den indelta stammens öfningar kunna utsträckas så långt landets försvar anses kräfvat och statens tillgångar medgifva. Nu är här deremot förslaget, att vi skulle få en värfvad stam. Men hvad vi äro rädda för på landsbygden, är just dessa värfvade soldater, som, sedan deras tjänstetid är ute, komma att löpa landet rundt, utan att man vet, hvareifrån de komma eller hvart de ärna sig. Denne värfvade soldat blir förträfflig, påstås det, om han blott anvärfvas på tvenne år och under denna tid hålles i skola, hvilket också Kongl. Maj:ts förslag i viss mån innebär, då han i regeln skall värfvas för 2—6 år, men om stamtruppen skall kunna hållas fulltalig, måste 14,000 alltid vara rekapitulanter, enär årligen skola anvärfvas 5,500 rekryter, för att komma upp till bestämda antalet 25,000 man. Tjenar åter den värfvade soldaten kvar i sex år eller längre, anses han vara förträfflig under de två första åren, då han är i skolan, men sedan har man ingenting att sysselsätta honom med, och då börjar han i följd af sysslolöshet att demoraliseras. Så säga fackmän, och vi se det redan på de värfvade regementen, som finnas. Icke hör man nu, att den indelta soldaten ställer till något bråk. Se vi på brottmålsstatistiken, förekommer han ytterst sällan der. Vi minnas nog sjelfve, att det är svårt att upprätthålla krigstukten bland den värfvade soldaten till och med inom hufvudstaden, och huru svårt skulle det icke då blifva i landsorten. Det är detta, som gör, att vi i landsorten hysa stora betänkligheter mot den här presenten af värfvade soldater, förlagda öfver hela landet.

Man har förebrått en reservant, att det skulle vara en inkonsequens af honom, att, när han ville utveckla den indelta armén, han deri äfven medräknat det värfvade manskapet vid artilleriet och ingenjörtrupperna, men dessa trupper hafva, så vidt jag vet, aldrig varit annat än värfvade, och således kan väl reservanten icke rätteligen förebrås att härvid hafva begått något misstag.

Det har talats om kostnaderna för det här föreliggande förslaget. Ja, nog kan man hafva skäl att misstänka, att kostnaderna icke äro tillförlitligt beräknade, hvilket jag visst icke vill påstå hafva skett med afsigt, men det är så mycket, som tillkommer, som man icke tänkt på, och det är detta, som vi äfven frukta för. Åtskilliga byggnader hafva tillkommit till förslaget, och tvenne exercisfält hafva blifvit uteglömda, och detta gör, att vi mycket draga oss för förslaget, i synnerhet med anledning af den beräkningsgrunden, att prisen icke skola ställa sig högre efter femton år, än de göra nu. Detta är en orimlighet, ty det veta vi ju, att allt stiger, och det kan icke blifva tal om, att vi icke skulle, om vi byggde en kaseri i år, kunna bygga den billigare än om femton år härefter, åtminstone efter normala förhållanden. När allting annat stiger i pris, så komma äfven kostnaderna för afskaffande af den värfvade soldaten att med hvarje år blifva dyrare. Skall nu enligt Herrar Danielsons med fleres reservation äfven det stadgande, som före-

kommer i 36 § af värnpliktslagen, angående värfvad soldats skyldighet att, derest han förut ej fullgjort sin värnpligt, densamma utgöra med 1 månads tjenstgöring under hvarterdera af de 3 derpå följande åren, borttagas, så minskas utsigten att få rekapitulanter, hvilket just afsågs med ifrågavarande stadgande — ty klart är att en rekryt, som tjenat 2 år, hellre tager ny värfning, då han får lön, än att under 3 år 1 månad årligen tjenstgöra utan lön. — Sedan karlen tjenstgjort i 2 år, så lär han nog vara belåten med den kursen, och utom nyssnämnde hållhake får man nu se sig om efter de 25,000 stamsoldaterna. På papperet kan man nog få dem, men jag tror, att det skall blifva ganska svårt att få dem i verkligheten.

Herr Krigsministern talade nyss om de kostnader detta förslag skulle medföra, och han försvarade dervid sin åsigt ganska talangfullt. Men då han i detta afseende anställde jemförelser med Finland, kunde jag icke följa honom. En sådan jemförelse håller icke streck, ty i Finland äro, som vi veta, arbetsprisen ytterst låga. Jag vill hoppas, att ställningen i vårt land aldrig skall blifva så eländigt, att folket här måste nöja sig med den daglön som betalas i Finland. Skall man därför göra någon jemförelse med Finland, så måste det vara i något annat afseende, men icke i fråga om prisen. Herr Statsrådet talade äfven om garantilagen och försäkrade, att den icke skulle blifva så dyr. Han gjorde dervid några beräkningar, som jag nog tror voro rigtiga, churu jag icke hörde, om de gjordes med hänsyn till 40 kronors lega, som Kongl. Maj:t föreslagit, eller 120 kronor som är Utskottets förslag. Jag förmodar dock, att det var den förstnämnda legan, som låg till grund för beräkningen. Dermed må nu vara hur som helst. Det qvarstår dock alltid en orättvisa, ty lagen kommer att drabba olika inom olika län. Kanske kommer icke denna garantilag att kännas så tryckande i de rikaste och tätast befolkade provinserna, men säkert är, att den i de folkfattigare och vidsträcktare provinserna, såsom t. ex. i Norrland, skall blifva ganska betungande och på sina ställen klämna till ganska vackert, i synnerhet om man nu icke kan få rekapitulanter, utan en hel skara skall värfvas; och de 25,000 man stamtrupper måste ju finnas, antingen de skola anskaffas genom rekapitulation eller rekrytering. Hur härmed än må förhålla sig, det säkra är, att denna lag skulle blifva obillig för vissa orter och således medföra samma orättvisa som det gamla indelningsverket. Jag tror därför, att det är bäst att bibehålla hvad vi hafva, ty man vet hvad man har, men man vet icke hvad man får. Jag läste här om dagen några ord i ett utskottsbetänkande, hvilka då slogo mycket an på mig och som jag tror voro ganska beaktansvärda. De orden lydde: »det är på rättens område, som på det alhuänna statslifvets: onhvälfningar, som på en gång bryta ned det bestående utan att kunna lika hastigt sätta något annat lika fast i stället, ske ej ostraffadt, och onhvälfningen, som såg ut som ett verk af ögonblicket, går igen i sekler. Varsam utveckling är därför den främsta lösen för ett sundt lagstifningsarbete.» Ja, dessa ord tror jag kunna vara tillämpliga äfven i detta fall, ty enligt min åsigt är det nödvändigt att äfven vid denna frågas lösning gå varsamt till väga.

Angående förändrad organisation af landförsvaret.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försåret.

(Forts.)

Då jag icke längre vill upptaga Kammarens tid, skall jag inskränka mig till att på de af Herr Abraham Rundbäck framlagda skäl och äfven de af mig sjelf nu anförda yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottets förslag.

I detta yttrande instämde Herrar Friherre *Koskull* och *Weckman*.

Herr Wieselgren: Herr Talman! Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet slöt nyss sitt långa och detaljerade anförande med yttrandet, att øden mara, som rede oss värst, vore fruktan för den nya organisationens kostnader. Ja, det är nog så, att vi i allmänhet äro rädda för att ådraga landet stora kostnader. Jag vill derfor icke neka till, att han kunde hafva ganska goda skäl för den förmodan han uttalade, och jag skulle visst icke hafva blifvit förundrad, om han derjemte hade tillagt en erinran om, huruledes vi väl ändå icke borde se så mycket på den saken, enär vi, efter att i 70 år hafva lefvat i fred, numera befinna oss i en vida lyckligare ekonomisk ställning än någonsin under den föregående tiden. Det är en anmärkning, som man ganska ofta får höra från det håll, der man så gerna ifrar för det bästa möjliga försvar. Sant är, att vi under 70 år lefvat i fred; men, mine herrar, denna fred har kostat oss ganska mycket. Det har icke varit en sådan fred, som den erfar, hvilken solver på sitt hyende och låter tiden gå utan att göra någon kraftansträngning; tvärt om har vårt land under denna 70-åriga fred utkämpat en strid, som, om den också icke kostat så mycket blod som föregående strider, dock tagit i anspråk oerhördt mycket af både kroppslig och andlig kraft. Jag tror, att, om vi blott ett ögonblick tänka på hvad dessa års arbete för vårt lands, vårt folks utveckling i olika riktningar kostat oss, vi skola finna, att det arbetet stått oss ganska dyrt. Jag har sett efter hvad statens jernvägar, vår jords genom hypotekslåneinrättningarne understödda uppodling och våra städers och landstings sträfvan för dem anförtrödda syften i låneväg uppgått till, och jag har dervid kommit upp till en siffra af mer än 600 millioner — *skuld*. Under sådana förhållanden må det väl ursäktas en folkrepresentant att han med mycken betänksamhet emottager ett förslag, som, säga hvad man vill, måste medföra icke blott ganska dryga kostnader, utan derjemte en ganska oviss kostnad.

Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet har på ett från hans ståndpunkt i allo berömvärdt sätt sökt göra uppfattningen af dessa kostnaders ovisshet så litet afskräckande som möjligt. Han har sökt stärka förtroendet till de beräkningar, som förekomma i landtförsvarskomiténs betänkande och upptagits i Kongl. Maj:ts proposition i ärendet — men jag får dock bekänna, att hans försök i detta fall icke i fråga om mig gjort afsedd verkan. Ty hans framställning rörde sig ju hela tiden i relation till Finland; och utan att hafva någon å detaljinsigter grundad kännedom om, huru pass lefnadskostnader, varuvärden och arbetspris hos oss ställa sig i förhållande till dem i Finland, vågar jag dock på helt allmänna grunder säga, att det icke gerna kan vara möjligt, att dessa

värden och pris skulle vara enahanda här och i Finland. Sådant skulle åtminstone vara ett för vårt land högst beklagligt förhållande, ty jag ber att få anmärka, att så vidt hans beräkningar skola hålla streck, måste ju förutsättas, att ett fullkomligt likartadt förhållande emellan Sverige och Finland råder i afseende å de båda ländernas ekonomiska ställning.

Man undgår icke lätt att uppfatta kostnaderna såsom skäligen ovissa, då landtförsvarskommittén beräknat dem till 26,810,000 kronor, reservanterna deremot till åtminstone 30,000,000 kronor, och slutligen en motionär i Första Kammaren, hvars sifferberäkningar man åtminstone får skänka någon tillit, kommit till en summa af ända till 40,000,000 kronor. Det må väl då icke förtänkas den, som icke själf eger nödig kännedom i frågan, att, då han ser sakkunnige personer komma till så olika resultat, han anser sig ega rätt att påstå, att kostnadsberäkningarne måste anses skäligen ovissa. Men jemte det kostnadsberäkningarne äro ovissa, synas mig äfven förhoppningarne om detta försvarssystem tillräcklighet vara ganska bräckliga. Jag skall nu icke tillåta mig att ingå i en detaljerad granskning af alla de punkter i det nya förslaget, som skulle kunna vara deraf förtjenta, utan vill hålla mig vid högst få af dem. Dervid kan jag icke underlåta att påpeka, att då man jemfört förhållandena i Sverige och Finland och deraf dragit slutsatser till förmån för den nya organisationens utförbarhet, så lemnar erfarenheten från vårt eget land stöd för åsigt om raka motsatsen. Det högsta antal rekryter och volontärer, som anvärfvats i Sverige, var 1878, då deras antal var 3,542. Men af detta antal voro 1,850 rekryter antagna vid *indelta* armén: och det få vi väl antaga, att samma beräkningsgrund för lättheten att värfva icke gäller, när det uteslutande blir fråga om en värfvad stam. Ty derom måste vi dock vara öfverens, att utsigten att erhålla torp eller stuga spelar en ganska betydande roll vid rekryteringen till den *indelta* armén. 1,692 man är sålunda den högsta siffran, hvartill värfningen vid den öfriga armén hittills uppgått. Nu säger man visserligen, att den värfvade stam, hvarom här vore fråga, skulle blifva af en helt annan och bättre beskaffenhet än den hittills varande. Ja, det må vara möjligt. Men huru vet man egentligen det? Huru vet man, att de, som taga värning i den nya stammen, icke komma att utgöras af andra subjekt än sådana som utmärka sig för god moralitet? Huru vet man, att den nya stammen icke kommer att rekryteras ur samhällsklasser, som icke »duga till befäl»? För min del är jag ingalunda säker, att icke så blir förhållandet. Jag har särskildt en anmärkning att göra i afseende på utsigterna för den blifvande stamtruppens beskaffenhet. Är väl meningen den, att med den nya stammens införande den hittills bedrifna s. k. vakttjenstgöringen skall upphöra? Det är en allmänt utbredd öfvertygelse bland det befäl, som känner sig fästadt vid sin trupp och varmast intresserar sig för dess väl, att vakttjenstgöringen för våra värfvade regementen är en den svåraste kräfte för manskapets moraliska karakter. Jag har mig bekant, att kostnaden för hvarje vaktställe beräknas uppgå till ungefär 6,000 kronor om året; frågas nu hvad som åstadkommes för denna summa,

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvarst.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.

(Forts.)

blir svaret främst det, att en person, som är skapad för helt andra och åtminstone *något* högre värf, blir ålagd att under en tid af fyra dagar i sänder under större delen af dagen promenera fram och åter utan någon sysselsättning. Man utser nemligen för hvarje vakt-postställe tre man per dag, hvilka skola omvexla i vaktgöringen, således tolf man för fyra dagar, hvartill kommer två man underbefäl, eller summa 14 man för hvarje post. Hvarje man kostar i medeltal 425 kronor per år. Det är på denna grund man kan beräkna nöjet att hafva en kringvandrande person vid skyllerkurarne till 6,000 kronor per år för hvarje kur — en ganska stor kostnad för så liten valuta. Men härtill kommer hvad värre är: dessa olyckliga kringvandrande vakter blifva genom själfva arten af denna sin med mer eller mindre korta mellanskof återkommande tjänstgöring förslöade och ofta rent af förstörda. Åtminstone är det mig sagdt af många framstående officerare, för hvilka jag tror mig kunna hysa stort förtroende, att de i denna slags tjänstgöring med dess dels till ofog frestande, dels förslappande inflytelser se en af de förnämsta orsakerna till den demoralisation som, sorgligt nog, så ofta utmärker vår värfvade armé. Är detta en sanning, så vill jag fråga: är det meningen att denna vaktgöring skall försvinna i och med inträdandet af det nya systemet? Skulle så *icke* ske — då vet jag icke på hvad grund man är berättigad antaga, att det, som af så många kunniga och för truppens väl nitälskande officerare påstås utgöra ett förderf för den värfvade armén, *nu* skulle blifva annorlunda för den nya värfvade stam, som kommer att träda i den gamlas ställe.

Jag tror, att den indelta soldaten också har sina fel, äfvensom att det kan ligga någon sanning i det påstående, att han i allmänhet icke är duglig till underbefäl; men jag anser mig dock, på grund af en gammal pietet mot den indelta soldat, under hvilken jag själf exercerat, böra försäkra, att man bedrar sig storligen, om man tror, att den bildade klassens barn, som väl egentligen tagas i betraktande vid det resonnement, jag nyss antydt, skulle behöfva med någon känsla af ringaktning se ned på den korpral från den indelta armén, under hvilken de exercera, men att de deremot skulle med större aktning se upp till några, såsom man i dagligt tal kallar dem, halfherrar, hvilka hädanefter skulle öfvertaga dessa korpralers göromål. Min erfarenhet säger mig, att så icke behöfver vara förhållandet. Den gamle hedervärde korpral Lomm vid Uplands regemente, under hvilken jag exercerat, hade visserligen icke så fina manér och kunde kanske icke i afseende på uppfostran jämföras med dem, som enligt det nya systemet skulle intaga hans plats; men jag har rätt att säga, att, äfven om vi såsom ystra ynglingar kunde hafva mycket att skämta med honom om på fristunderna, så föll det oss dock aldrig in att åsidosätta den aktning, vi voro honom skyldiga och hvilken vi visade honom så mycket hellre, som vi i honom i själfva verket erkände en utmärkt representant för det fria folk, till hvars försvar vi utbildades. För min del tror jag också, att hvarje yngling, som fått göra bekantskap med det indelta befäl, som nu är i fråga, hyst samma känsla som i detta fall jag och mina kamrater. En

dylik, möjligen mindre »fint» bildad person kan dock hafva en förmåga att göra sig gällande, som kanske icke alla med bättre fasoner ega.

Den indelta armén har emellertid på senaste tiden fått en mycket energisk fiende, såsom också en talare på förmiddagen erinrade, i vår Kongl. generalstab. Jag kan icke underlåta att redan vid detta tillfälle uttala min åsigt om det olämpliga deri, att personer inom denna corps anse tillståndigt att agitera vare sig för eller emot de frågor, som framlagts till Riksdagens pröfning. Jag aktar högt det nit, som visar sig i denna agitation, men jag anser dock densamma olämplig. Jag håller nemligen före, att det vore vida bättre, att generalstaben, om den hade något att säga Riksdagen, vände sig till chefen för Landtförsvarsdepartementet, som då kunde, der han så pröfvade nödigt, underrätta Riksdagen derom, än att några af denna corps direkt hänvända sig till Riksdagen för att påverka dess öfvertygelse hit eller dit. Sådant kan väl nu vara i den nuvarande majoritetens syfte och i följd deraf tolereras; men tiderna kunna ändras, och det torde därför vara bäst att icke säga a, ty då är man säkrare att icke b skall följa. I den broschyr, som utdelats här i Kammaren för må hända närmare begrundande af dem, som icke velat begagna sig af en känd inbjudning, som tillhandakommit Riksdagens ledamöter, finnas åtskilliga anmärkningar mot den indelta soldaten. Jag vill nu icke upptaga tiden med att motbevisa allt, som der kunde gendrivas, ty i det stycket har redan anförts så mycket, att det torde vara fullkomligt onödigt att nu upprepa detsamma. Men åtskilliga yttranden förekomma dock deri, åt hvilka jag vill egna någon uppmärksamhet. Den ärade författaren säger bland annat, att det icke kan vara rätt att skieka emot fienden gamla personer eller familjefäder, utan böra de komma i sista hand. Om det att vara familjefäder skulle göra en person mindre lämplig att deltaga i fosterlandets försvar, skulle väl den saken gälla äfven om officerare; men jag har icke sett eller hört något sådant uppgifvas. Det är från statistisk ståndpunkt origtigt detta resonnement, ty om man skjuter ned familjefäderna, så har detta, ur befolkningsstatistikens synpunkt sedt, icke så menlig inverkan i fråga om folknumerärens tillväxt som i fall man skjuter ned ungdomen. Man kan ju ännu i dag i våra statistiska tabeller skönja verkan af krigen i början af 1700-talet, och det därför, att så mycket ungt folk då skickades ut i krigen att dö. Han säger vidare, den ärade författaren, att den till mognare ålder komne soldaten är mera försigtig och angelägen om lifvet, men att deremot den unge mannen, hvars pulsar slå varmt af lefnadsmod, icke tänker på möjligheten af ett snart slut och därför är tapper och oförskräckt. För min del tror jag dock, att så väl den gamle som den unge hafva andra motiv för sitt handlingssätt än den ärade författaren tyckes antaga, så vida man icke får tro, att talet om fosterlandskärlek är blott en tom fras. Det tyckes väl, som om han skulle anse det vara något ofattligt för en simpel soldat, ty han talar på ett annat ställe om, att den simple soldaten icke kan antagas hafva den högre uppfattning om fosterlandet och dess kraf på offer därför, hvaraf deremot officeren är mäktig. Han skulle således icke hafva förmåga att känna sig strida

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af land-
förs äret.

(Forts.)

»för kung och land», för att begagna ett vanligt uttryck, åtminstone icke den, som officeren skulle hafva. När jag läste detta, kom jag i häg en berättelse, som jag vill taga mig friheten relatera. Jag går icke tillbaka till Gustaf II Adolfs eller Karl XII:s dagar för att visa, huruvida vår indelta soldat gjort sig förtjent af ett sådant vitsord som det anförda. Jag skall gå endast två år tillbaka. Vid den tiden vistades jag på besök hos en egendomsegare i Vestergötland. Man berättade mig der den historia, som jag anser i den nu föreliggande frågan vara ganska belysande. Det fans nemligen der i trakten en indelt soldat, hans namn var Lavén, som tjenade vid Lifregementets husarer, Vadsbo squadron. En dag hade man sett honom rida förbi, vacklande uti sadeln. Det väckte förundran, då ifrågavarande soldat just var känd för att aldrig »drieka». Då han dessutom nu var stadd på väg till mönstring, föreföll det så mycket mera besynnerligt, att han icke då höll sig ordentlig; dock tänkte man sig att det möjligen kunde bero derpå, att han red på en ung och yster häst. Han kom emellertid fram, intog sin plats i ledet och satt der »rak som ett ljus», till dess hans namn uppropades. Då red han fram, besvarade de frågor, man gjorde honom, skyldrade gevär och — dog. Man fick sedermera veta, att han en längre tid legat sjuk, och att hans hustru besvurit honom att icke lemna sängen för att inställa sig vid mönstringen; men ingenting förmådde afhålla honom från hvad han ansåg vara sin skyldighet. Den pligtkänsla, som dref denne man att göra hvad han gjorde, med offer af sitt lif, torde väl vara någonting, som häntyder på, att forna dygder ännu icke äro utdöda hos våra indelta soldater; och en så stark pligttrohet torde också kunna väl uppväga den mera bildades »högre uppfattning» af sina skyldigheter mot fäderneslandet. Det är nog att männen i ledet förstå hvad fosterlandet väntar af dem. Jag tror för min del, att det är dessa och andra likartade egenskaper, som gjort den indelta soldaten kär för det svenska folket; och säga hvad man vill, *så är han det*. Den adress, som blifvit undertecknad af omkring *tio tusen* svenska medborgare, betyder dock något, man må nu mot deras ord försöka uppkalla så många »motvindar» som helst. Den betyder ock tillräckligt mycket för att göra befogad en varning, att man icke bör ställa sig i strid med den *allmänna* opinion, som i dessa frågor i landet uttalat sig. Jag anser det i allmänhet vara oklokt att i så genomgripande och viktiga frågor som dessa lemna folkets stämning alldeles ur räkningen. Må hända svarar man mig, att denna stämning är påverkad af »nihilism». Dertill vill jag genmäla, att *om* denna stämning är påverkad eller framkallad af nihilismen, *är detta ett ytterligare skäl för oro att icke upphäfva och förstöra det bestående försvaret*, för att i stället få ett annat, om hvilket vi icke veta, huru länge det kommer att finnas till.

Med sådana åsigt, som dem jag nu tagit mig friheten uttala, torde det vara klart, att jag för min del röstar för afslag å nu föredragna punkten.

I anseende till den långt framskridna tiden och då ytterligare åtskilliga ledamöter anmält sig vilja afgifva yttranden i det före-

varande ämnet, afbröts nu öfverläggningen för att fortsättas i morgondagens sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmälde:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 12 b, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till en hospitalsbyggnad;

N:o 45, angående upprättande af ett sakregister till Rikets Ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1866; och

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fri dispositionsrätt öfver svenska statens fastighet i Paris; samt

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Utlåtande N:o 2, i anledning af väckt motion om anslag till bekostande af utredning och förslag i fråga om hofstallets flyttning samt anskaffande af lämpliga lokaler för Riksdagen, Riksbanken, Riksgäldskontoret och Kongl. Stora teatern m. m.

Dessa ärenden skulle uppföras främst på den föredragningslista, som för morgondagens sammanträde komme att upprättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.